Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради України ◆ № 208 ◆ П'ятниця, 25 жовтня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ПРОФСПІЛКОВИЙ ЯРЛИК

У БУДИНКУ ПРОФСПІЛОК ВІДБУЛАСЯ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ НА ТЕМУ: «ПРО ПІДСУМКИ АКЦІЇ ПРОТЕСТУ ПРОФСПІЛОК ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ».

З'ясувалось, що Всеукраїнське об'єднання солідарності трудящих не підписало Заяви на адресу Верховної Ради, з якою на сесії виступив голова Ради Федерації незалежних профспілок . Ковалевський.

Кореспондент «Голосу України» задав йому на прес-конференції таке запитання: «Прокомуністичною структурою профспілок невдоволений народ. У зв'язку з цим, чи не вважаєте ви за потрібне розпочати підготовку до проведення позачергового з'їзду профспілок України!».

Відповідь: Чомусь у багатьох людей є бажання вішати ярлики. Профспілки об'єднують людей за професією, а не за партійною приналежністю. Проводити позачерговий з'їзд профспілок немає потреби. А якщо в чомусь трудящих не влаштовує голова будь-якого рівня, то його можна замінити.

Голова головою, а структура — мов скеля непохитна.



УСІ суди Івано-Франківщини припинили розгляд справ. Вирішено розглядати тільки справи про стягнення аліментів на утримання дітей. Рішення про початок незвичайного страйку прийняли на обласній конференції суддів. Вони вимагають від місцевої влади робочих приміщень, підвищення заробітної плати, невтручання у здійснення правосуддя.

Акція, на яку пішли в Івано-Франківську,— конституційна,— говорить Мартин Кочан.— Таким шляхом намагаємось привернути до себе уваги і добитися елементарних прав.

6 МОВЧАННЯ ПІСЛЯ ДАДЗИБАО

Після появи у нашій газеті матеріалу «Новгород-Сіверські дадзибао» голова районної Ради Г. Букис назвав «Голос України» прорухівською газетою. Цікава думка...

ЧЛЕН комісії Верховної Ради РРФСР по розслідуванню ДКНС О. Сурков відзначив, що як випливає з матеріалів, наявних у розпорядженні комісії, Є. Лигачов в разі удачі путчу на найближчому пленумі ЦК КПРС міг би зайняти пост Генерального секретаря ЦК КПРС.

— Щоб до кінця розібратись у розмірах злочинних діянь, ми повинні звернутися до Михайла Горбачова. Переглядаючи архів ЦК КПРС, виявили, що колишній завідуючий загальним відділом ЦК Валерій Болдін передбачливо постарався перевести найцінніші, так звані особливі папки політбюро, в архів генерального секретаря, тобто в архів М. Горбачова. Доступ до них зараз неможливий.

О. Сурков звернувся до учасників слухань із закликом зажадати всі архівні матеріали, щоб дати повну об'єктивну оцінку діяльності КПРС.

НАШІ СОЮЗНИКИ — ЗЛАГОДА І МИР

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ПЕРЕБУВАННЯ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ Л. М. КРАВЧУКА В КРИМСЬКІЙ АРСР ТА ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

23 жовтня продовжувалася робота Голови Верховної Ради України Л. Кравчука на Кримській землі. Вранці він узяв участь у сесійному засіданні Верховної Ради Кримської автономної республіки. На прохання депутатів Леонід Макарович окреслив основні проблеми сьогоднішнього життя України, власне бачення, як їх успішно вирішити. Далі він відповів на численні запитання народних обранців. Спектр їх був дуже широким: від позиції, яку має Верховна Рада України про підписання договору про економічну й політичну співдружність республік, вирішення суто кримських питань до розв'язання конкретних соціально-економічних проблем на Україні.

Своєрідний діалог між Головою Верховної Ради і трудівниками області продовжився на сімферопольському заводі «Фотон», а згодом на птахофабриці «Південна» Сімферопольського району.

Ось одне з характерних запитань, яке не раз звучало того дня з вуст і робітників, і селян. Торкаючись мовних проблем, а вони в цьому краї мають особливе політичне забарвлення, люди не раз говорили про крайнощі, в які заходять то одні, то інші політичні групи, а саме: вони дедалі частіше створюють штучне протистояння української та російської мов, розпускають провокаційні чутки про утиск людей, які спілкуються тією чи іншою мовами. На це Леонід Макарович відповів так:

— Якщо хтось утискує чи принижує інших, виходячи з

(Закінчення на 2-й стор.).

7 СУСПІЛЬНИЙ БАРОМЕТР

- **рейтинг політичних діячів після подій ДКНС;**
- **у чому полягає відповідальність М. Горбачова за спробу ДКНС;**
- **якими будуть відносини між Росією та іншими республіками.**

Мал. Анатолія ВАСИЛЕНКА.



12 ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИК Костянтин МОРОЗОВ:

Мине небагато часу і вільна самостійна Україна матиме власні збройні сили. Створення національного війська — процес незворотний. Так вирішила сама історія.

ПРИКАРПАТТЯ ВИБИРАЄ «ГОЛОС УКРАЇНИ»

Щодо передплати на наступний рік наша газета лідер серед республіканських видань на Івано-Франківщині.

Але цим рейтинг її популярності не вичерпується. Спонсорами «Голосу України» у передплатній кампанії стали завод «Карпатагромаш», виробниче об'єднання «Карпатпресмаш», «Карпати», «Родон».

На щасливий номер передплатної квитанції «Голосу України» може випасти виграш вартістю від 275 до 17 тисяч карбованців.

Серед передплатників Івано-Франківщини будуть розіграні міні-трактор «Прикарпатець» з начіпним знаряддям для обробітку землі та причепом, 50 магнітофонів «Амфітон», п'ять пральних машин «Івіта», 50 телефонів «Елетон». Вартість всіх товарів — 65 тисяч карбованців.

Не виключено, що до названих підприємств приєднаються й інші. Отже, кількість виграшів, звичайно, стане ще більшою.

Просимо всіх передплатників «Голосу України» на Івано-Франківщині надіслати на адресу редакції копії передплатних квитанцій. Тут спільно з представниками підприємств розігруватимуться згадані призи.

Хай Вам щастить!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:
Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 157.100

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. Сьогодні на 16 сторінках.

НАШІ СОЮЗНИКИ — ЗЛАГОДА І МИР

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

мовних і національних ознак, це має свою назву: великодержавний шовінізм або націоналізм. І те, і інше є величезне зло. Люди повинні розуміти, що як тільки переобільшиться одна сторона, починає піднімати голову інша. Тому гарячковість у цих питаннях, навіть про тих людей, недопустима. Я вже не говорю про депутатів, які є народними обранцями. Тут потрібні тільки спокій, панування розуму, уміння приборкувати власні емоції, інакше — прийде біда. Ми вже маємо досвід, у тім числі і в нашій країні, коли саме на цих національних непорозуміннях виникають серйозні конфлікти. Починає замість розуму говорити зброя. Невже і цей гіркий досвід нас нічому не навчить? Тому я говорив і під час зустрічей у Севастополі, і на засіданні Верховної Ради Криму: скільки у мене вистачить сил і життя, боротимусь до останньої хвилини за те, щоб український народ жив у злагоді і спокої, щоб ніколи у нас політичні амбіції не стали вище здорового глузду, не привели до національних конфліктів.

Не раз, і не два доводилося Л. Кравчуку відбиватися од звинувачень, що нібито Верховна Рада України, уряд республіки відмовляються підписувати союзний договір. Не треба плутати, пояснив Леонід Макарович, союзний договір з угодою про співдружність республік. Союзний договір у колишньому розумінні ще ніхто не підписував. А ось угоду про економічну співдружність ми неодмінно підпишемо, але тоді, коли проект його відповідатиме корінним інтересам народу. Для цього треба уважно вивчити документ, дійти до згоди у тих пунктах, які викликають певні занепокоєння. Ми, наголошував Голова, за єдиний економічний простір, за тісне співробітництво з усіма народами і державами.

Звичайно, під час зустрічей з трудівниками не могло обійтися без розмови на таку нині актуальну тему, як вирішення продовольчої проблеми. Л. Кравчук запевнив учасників зустрічі, що на Україні не існує й не існуватиме такої кризи з продовольчим забезпеченням, як це може бути в інших регіонах. А за півтора-два роки ми вироблятимемо на основі нових технологій і завдяки вдосконаленню організації діяльності аграрного сектора стільки харчів, що незабаром зможемо продавати їх за кордон. Для цього є абсолютно реальні підстави.

Якщо спробувати в кількох словах передати схему-програму майбутнього шляху нашого села, яку розкрив Голова Верховної Ради, то вона має такий вигляд: повна воля сільських трудівників у виборі форми сільськогосподарського виробництва аж до приватизації, докорінна зміна принципів заготівлі продукції, де в основі стоятиме вигідність для всіх сторін, рівнова еквівалентність інтересів. У цьому випадку земля теж має стати товаром у повному розумінні цього слова. Все в селі вироблятиметься тільки на добровільній основі. Для вдосконалення сільськогосподарських технологій широко залучатимуться іноземні інвестиції.

Після зустрічей на Кримській землі Голова Верховної Ради України Леонід Кравчук прибув на Одещину. Тут він відвідає ряд виробничих колективів, зустрінеться з військовими, працівниками народної освіти, медицини, культури, головами міських і районних Рад області.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

Парламентська хроніка

І «ПРИВІТ» РОЗСЕКРЕТИЛИ

Денне та вечірнє засідання 23 жовтня

Цей день міг стати переломним у нашому житті. Адже депутати приступили до розгляду болючих проблем: роздержавлення і приватизації підприємств, землі та житлового фонду, виведення з експлуатації Чорнобильської АЕС, прийняття заяви про без'ядерний статус України. Однак депутати так і не визначились з цих питань, відклали їх, відвівши для доопрацювання стислі строки.

Вечірнє засідання розпочалося сенсацією. Головуючий на сесії Перший заступник Голови Верховної Ради України Іван Плющ оголосив секретну вказівку, що надійшла з білокам'яної. У ній ідеться про те, що необхідно терміново організувати формування і відправку до Москви збірного військово-будівельного загону, вкомплектованого 420 кращими спеціалістами і 100 одиницями новітньої військово-будівельної техніки під виглядом екстреної здачі об'єктів. У цій депеші, як повідомив Іван Плющ, визначено строки відправки та осіб, уповноважених для здійснення цієї операції. Хто підписав документ, Іван Плющ не назвав. Однак зрозуміло, що цей «привіт» з Москви і оголошена на ранковому засіданні вимога центру у тижневий строк направити до Зовнішньоекономічного банку СРСР валютні надходження з України, є ще одним свідченням блокування нашої незалежності. Тому депутати без обговорення доручили міністру оборони України Морозову дати телеграму у всі округи та військові підрозділи, розташовані на території республіки, про заборону здійснення передислокації.

Взагалі перекручення політики України у будь-яких сферах життя це, здається, є одним з головних інструментів центру у стратегії і тактиці щодо України. Днями було запущено ще один «пробный шар»: республіка, мовляв, загрожує розміщеними на її території ядерними арсеналами. Мета цієї брехливої інформації — скомпрометувати Україну в очах світової громадськості. Тому логічним було підтвердити намір України, висловлений у Декларації про державний суверенітет України, дотримуватися трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї, а також оголосити про те, що наявність на території України ядерної зброї колишнього Союзу РСР є тимчасовою. Про це, до речі, повідомив міністр закордонних справ України Анатолій Зленко. Доповідач звернув увагу на те, що під час візитів Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука до Канади, США, Франції це питання було предметом особливої уваги. Наголос про ядерні озброєння на Україні Л. Кравчук зробив і у ході дискусії на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН. Позиція залишається такою ж, як її визначено у Декларації про державний суверенітет України, тобто йдеться про майбутній без'ядерний статус України.

Запропонований проект Заяви про без'ядерний статус України має єдину мету: відкрито і ясно сказати всьому світові — Україна буде без'ядерною державою. Треба покласти край дезинформації, перекрученням, що шкодять міжнародному авторитетові України.

Безумовно, депутати згодні з такою позицією. Однак сам текст проекту Заяви і особливо пункт 2, де сказано, що «ядерна зброя знаходиться під єдиним контролем відповідних структур колишнього Союзу РСР», викликав чимало запитань. Надходили й пропозиції щодо більш чіткого формулювання цього положення. Тому було доручено Комісії у закордонних справах, Міністерству закордонних справ, народним депутатам, які вносили певні уточнення і пропозиції, підготувати більш чіткий текст проекту Заяви.

Проект постанови щодо виведення з експлуатації ЧАЕС та інформація Віктора Гладуша, державного міністра України з питань промисловості і транспорту, голови Урядової комісії по розслідуванню обставин пожежі, що сталася 11 жовтня нинішнього року на другому енергоблоці ЧАЕС, та вжиття заходів щодо ліквідації її наслідків викликали бурхливу дискусію.

Факти, які наводили у своїх виступах депутати Володимир Яворівський, Володимир Шовкошитний, Ігор Юхновський, Юрій Романов, Павло Кислий, який нагадав, зокрема, що ЧАЕС збудовано у сейсмічній зоні, що у 1530 році там був землетрус, у результаті якого впали бані з церков, свідчать: станцію треба закривати терміново, зволікання з цим — теж аморальне. Та прийняття рішення відкладено.

Через розмаїття позицій не прийшли депутати до спільного знаменника щодо концепції роздержавлення і приватизації підприємств, землі та житлового фонду. Із доповідями в цьому питанні виступили перший заступник голови Державної ради з питань економічної політики України Олександр Ємельянов, державний міністр з питань власності і підприємництва Володимир Лановий, міністр у справах роздержавлення власності і демонополізації виробництва України Віктор Сальников, секретар Комісії Верховної Ради України з питань економічної реформи і управління народним господарством Олександр Барабаш. Кожен з них по черзі, оскільки представляли різні концепції, побували під зливою запитань народних депутатів. Що і як приватизувати, хто зможе стати власником, а кому це може тільки наснитися, скільки коштуватиме завод і магазин, що приватизуватимуть, скажімо лікарі, на скільки розтягнеться цей процес, які права матимуть 52 мільйони власників? Багато подібних запитань звучало. Так можна було говорити до безкінечності. Депутат Валерій Череп запропонував усім чотирьом доповідачам і відповідним комісіям сісти за стіл переговорів і виробити «нормальну концепцію». На тому й зупинилися.

У ході засідань депутати прийняли й організаційні рішення. Новим міністром фінансів України призначили Григорія П'ятаченка. Його попередник Олександр Коваленко подав заяву про увільнення його з посади за станом здоров'я.

Іншою постановою Верховної Ради затверджено зміни у складі Центральної виборчої комісії по виборах народних депутатів України.

Світлана ПИСАРЕНКО,
парламентський оглядач «Голосу України».

МАНЕВРУ НАДАНО НАПРЯМ?

Ранкове засідання 24 жовтня

З доповіддю «Основні напрямки економічної політики України в умовах незалежності» перед депутатами виступив Прем'єр-міністр України Вітольд Фокін і відповів на запитання депутатів.

Хочеться зазначити — виступати В. Фокіну було нелегко з двох причин. Поперше, економічна криза поглиблюється, зубожіння населення зростає, а отже, посилюється критика влади за невміння керувати, і, зокрема, «перемелюють кісточки» урядові, чиїх рішучих антикризових кроків не помітно. Поки що одні слова чути, а вже після п'ятої години дня хліба купити в Києві важко.

По-друге, 23 жовтня депутати, не проголосувавши за жодну із концепцій роздержавлення і приватизації, вибили з рук уряду найважливіший механізм поступу до ринку. А саме — невідомо, яким чином буде створюватися в республіці головна рушійна сила ринкової економіки — підприємці, які б репрезентували всі форми власності, конкурували між собою й давали людям хоча б найнеобхідніше. Тому й схожа була доповідь В. Фокіна на грунтовний аналіз і прогноз з нечіткими конкретними заходами.

І все-таки Прем'єр-міністр почав «круто». Серед основоутворюючих факторів економічної політики незалеж-

(Закінчення на 6-й стор.).

ЕКОНОМІЧНЕ СПІВТОВАРИСТВО: ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНИ

Як уже повідомлялось, у Постійному представництві Кабінету міністрів України по зовнішньоекономічних і культурних зв'язках у Москві відбулась прес-конференція для радянських та іноземних журналістів державної делегації України, запрошеної на церемонію підписання Договору про економічне співтовариство. Відкриваючи її, перший віце-прем'єр-міністр України К. І. Масик, зокрема, сказав:

— Насамперед з усією певністю хочу заявити, що Україна твердо підтримує ідею необхідності розвитку і поглиблення економічних відносин між незалежними суверенними державами — членами колишнього Радянського Союзу на принципах рівноправності, взаємовигідного співробітництва з урахуванням спільності проблем, які стоять перед усіма нами у зв'язку з переходом до ринкової економіки і входженням у світове господарство.

В умовах, що склались, є очевидною необхідність невідкладного укладення угоди про економічне співтовариство. Ми вважали і вважаємо за необхідне зробити це якомога швидше. Цього вимагають від нас об'єктивні обставини, реалії дня. Невизначеність в економічних взаємовідносинах колишніх союзних республік призводить до невиправданого розриву зв'язків, невиконання укладених договорів, до спонтанного згортання виробництва.

Тому ще раз хочу підкреслити: ми рішуче виступаємо за Договір про економічне співтовариство. В ході підготовки цього життєво важливого документа ми чесно йшли до договору. Шукали шляхи взаєморозуміння.

Хочу підкреслити, що представники України на всіх стадіях розробки проекту Договору внесли чималий вклад у вироблення погоджених рішень. Уповноважені Президією Верховної Ради і Кабінетом міністрів України народні депутати і спеціалісти брали активну участь у роботі групи Явлінського, в розробці принципових положень і ряду статей Угоди. Так, на пропозицію України було досягнуто домовленості по дуже складній і важливій за своїм змістом шостій статті Договору, де йде мова про розподіл загальносоюзної власності. Внесено також значний вклад у розробку статей, які стосуються передачі у власність суверенних держав відповідної частини статутного, резервного та інших фондів колишньої загальнодержавної банківської системи, золотого запасу, алмазного і валютних фондів. До багатьох статей Договору вносились положення, спрямовані на практичне забезпечення незалежності суверенних держав, учасників економічної співдружності, і надання їм можливості самостійного членства в міжнародних економічних організаціях.

У цілому останній варіант проекту Договору про економічне співтовариство близький до наших уявлень і нашого розуміння того економічного простору, який може бути утворений між суверенними державами — колишніми союзними республіками з урахуванням принципових політичних змін, які відбулись останнім часом.

В Алма-Аті було знайдено, на наш погляд, стрижень взаєморозуміння. Проект Договору парафійований керівниками України.

Звичайно, підготовка Договору свого роду унікальне завдання, і з ходу вирішити його — справа нереальна. Треба було подолати розбіжності. Наші пропозиції не раз направлялись на всі рівні. Минав час, однак позиція України залишалась поза увагою. За добу до призначеного часу підписання в Москві Договору ні Верховна Рада, ні Кабінет міністрів України не мали відпрацьованого, погодженого його тексту.

Оскільки ми не тільки не мали остаточного тексту Договору, а й гарантій того, що наші зауваження буде враховано, Президії Верховної Ради і Кабінету міністрів України вирішили на цьому етапі від підписання Договору в його колишньому вигляді утриматись.

Може виникнути запитання: в чому ж суть наших зауважень і заперечень, чому стало неможливим підписання Договору Україною?

Насамперед цілі Договору, проголошені в преамбулі, не повною мірою підтверджуються змістом його статей.

У ньому пропонується високий ступінь централізації функцій управління економікою, а це вже питання, яке зачіпає політичні інтереси суверенних держав і є компетенцією їх парламентів.

Щодо України, то ряд положень Договору суперечить Декларації і Акту незалежності, Закону про економічну самостійність.

Проголошений у запропонованому нам проекті Договору принцип рівноправності його учасників має дуже декларативний характер. Принципово неприйнятними є положення Договору щодо пріоритету рішень інститутів управління економічного співтовариства над законами незалежних суверенних держав.

Слабість проекту Договору полягає в тому, що він не є єдиним документом, який регулює основні економічні відносини між його учасниками. Проектом Договору передбачено більш як 20 додаткових угод, які при розробці та їх підписанні можуть принципово змінити зміст Договору.

Ми переконані, що Договір про економічне співтовариство може бути укладений тільки на основі двосторонніх та багатосторонніх угод між суверенними і незалежними державами, які регулюватимуть усі сфери економічної діяльності, представлятимуть взаємні інтереси.

Як ви змогли переконатись, зауваження мають принциповий характер, тому спроби звинуватити нас у національному егоїзмі, сепаратизмі, надмірних політичних амбіціях ми рішуче відкидаємо. Виступаючи за Договір і відстоюючи свої принципові підходи, ми виступаємо за рівноправність і взаємовигідність, за поважання інтересів і законних прав кожної суверенної держави. Керуючись актами про економічну та політичну незалежність України, наш обов'язок в усьому виходити з найвищих інтересів народу України.

Про свою позицію відповідно до рішення Президії Верховної Ради України ми чесно і відкрито доповіли своєму народові по Українському телебаченню.

Ми не приймаємо тактики погроз, «викручування рук» та інших форм політичного тиску. Ми переконані, що є всі можливості знайти взаємоприйнятні рішення. Ми докладатимемо всіх зусиль до того, щоб Україна приєдналася до Договору, але за однієї неодмінної умови: він не повинен суперечити інтересам народу України.

— Учора стояла проблема: їхати чи не їхати на підписання Договору, — сказав на доповнення перший заступник Голови Верховної Ради України І. С. Плющ. — Треба відверто відзначити, що думки серед народу України, у Верховній Раді України, її Президії неоднозначні. Одні говорили, що не треба їхати, з урахуванням усіх тих факторів, про які говорив Костянтин Іванович, а інші вважали, що це буде просто незрозуміло, це буде розцінено так, нібито Україна грюкнула дверима. Словом, великого натхнення виконувати цю місію не було. А сьогодні я вам можу відверто сказати: ми зробили правильно, приїхавши. Ми поспілкувалися з керівниками восьми республік і прийшли до єдиної думки: добре, що проект Договору сьогодні підписаний окремими республіками. Він недосконалий, але до нього ще буде 17—20, а може з'явитись і 23—27 конкретних угод.

Думаю, те, що ми сьогодні не підписали документ, не страшно, і з цим погодились багато керівників республік. Та й М. С. Горбачов, у принципі, якоюсь мірою поділяє занепокоєність народу України, її Верховної Ради, Президії і уряду. Справа в тому, що в цьому проекті є десятий розділ, де дається таке поняття, як асоційований член цього співтовариства. Ми не хочемо відносити себе до асоційованих членів, але цей статус уже дає можливість входити в договір на вигідних умовах. Це вже велика перемога, велика перевага, це вже новизна цього Договору.

У ході дискусії ми були єдині в думці, що незважаючи на те, що ми не підписували Договір, він знаменує початок побудови економічного співтовариства в наших реальних умовах. Без такого співтовариства ми не обійдемось. І я впевнений, що коли ми й далі будемо йти по шляху рівноправних, взаємовигідних умов, там будуть усі 15 республік, а потім, можливо, й більше країн.

Потім члени делегації України відповіли на запитання журналістів.

УКРАЇНСЬКЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ:

— У повідомленнях деяких моїх зарубіжних колег інформація про те, що Україна не стане сьогодні підписувати економічний Договір, підноситься як якась сенсація. Чи була своя логіка у діях і українського керівництва і чи не повідомлялось раніше Горбачову про те, що Україна не буде за певних обставин сьогодні підписувати цю угоду?

І. С. ПЛЮЩ:— Логіка пряма була тому, що народ України сьогодні, як і його парламент, неоднорідний, є різні політичні течії, різні погляди і на цю проблему. І тому сказати від імені народу дуже важко. У розмові Л. М. Кравчука з М. С. Горбачовим, яка відбулась два дні тому, було сказано, що ми розглянемо в Президії цей проект, який у нас сьогодні є, і Президія визначить позицію повноважних представників для участі в підписанні Договору. Що й було зроблено. Якби ми не приїхали, то ця сьогоднішня подія мала б неприємний відбиток: ну як так — не бере участі Україна. Тому ми зробили правильно. А те, що західні засоби масової інформації повідомляли, що Україна не підписуватиме Договір, вони також сказали вірно: ми не підписали. Але Україна, я вірю, входитиме в це економічне співтовариство на своїх умовах.

УКРІНФОРМ:

— Які практичні кроки керівництво республіки здійснюватиме для участі в економічному союзі, і коли підпис України з'явиться під цим документом?

К. І. МАСИК: — Запитання, звичайно, під ребро, як кажуть. Я не Бог і не Аллах і визначити цю дату конкретно не зможу. Що я можу сказати? Коли після засідання Державної ради з'явилась віза Л. М. Кравчука і В. П. Фокіна, в документі було записано: «З урахуванням окремої думки і зауважень України, їх реалізації». Окремою думкою України передбачалося два аспекти. Перше: спочатку підписання двосторонніх договорів. Паперів, указів, постанов — за роки перебудови тони. Але вони не реалізуються. Ми побоюємось, що і нинішній Договір матиме таку ж долю. Друге. Наша окрема думка: спочатку підписати 27 або 25 угод, які являють собою механізм дії Договору. Адже якщо уважно прочитати його текст, маючи елементарний економічний досвід і досвід керівництва економікою, то стає ясно — практично це угода сторін, угода держав. Але вона може вирішуватись за тієї умови, якщо будуть розроблені механізми її реалізації. Їх і слід закласти в усіх додаткових угодах, які мають бути підписані. Сьогодні, відлітаючи сюди, я, до речі, підписав економічну угоду з Узбекистаном. Таких угод у нас в роботі сьогодні шість. Б. М. Єльцин заявив, що через 10—12 днів також підпише з нами двосторонню угоду. Ось це й стане основою для підписання Договору. Коли це відбудеться? Чим скоріше, тим краще.

«НЬЮС ФРОМ ЮКРЕЙН»:

— Ви говорили про неприйнятність тактики викручування рук. Чи є такі тенденції на офіційному рівні?

К. І. МАСИК: — Не буду посилатись на прізвища. Просто не хочу нікого ображати, тим більше тих, кого я поважаю. Сьогодні в Кремлі нас з Іваном Степановичем почали звинувачувати із старих, імперських позицій, позицій тоталітарної держави в тому, що ми на Україні створюємо власну армію. Хоча ми заявили на весь світ, для чого ми створюємо армію. Ми не хочемо повторення ДКНС, не хочемо, щоб уряд, Верховна Рада були абсолютно беззахисними і розраховували лише на 200 службовців ЗМОПу, які є в Києві. Інших підрозділів, підпорядкованих Верховній Раді і урядові, в республіці просто немає, і з нами ніхто не рахується і не рахувався. Нам сказали, що буде підписано черговий указ, яким скасують наші рішення. Але ж це старі позиції і старі погляди на ці питання. Вони сьогодні неприпустимі в умовах навіть тих ідей і цілей, які закладені в Договорі про економічне співтовариство держав.

Це не тільки моя думка. Дуже багато хто в парламенті республіки, в уряді дотримуються такої позиції, що сьогодні мови про політичний союз, реанімацію колишнього Радянського Союзу просто бути не може. На жаль, цей договір містить і статті, які ведуть до реанімації колишнього Радянського Союзу.

— А в економічному відношенні є якийсь тиск?

К. І. МАСИК: — Ось одна з угод — продовольча. За дорученням уряду я нею займався. Знову намір створити централізований продовольчий фонд Радянського Союзу. Знову ми повинні щось комусь віддати без економічно взаємовигідних угод. Ми заявили чітку позицію: ми за те, щоб було прийнято продовольчу угоду. Ми не хочемо когось залишити голодним у Рязані, як нас змальовують сьогодні. Ми ж не говоримо, що за кожну тонну нафти від нас вимагають два вагони ковбаси, хоча це правда, це реальність. Ми сказали, що всі організації колишнього Радянського Союзу на території України — Радянську Армію, органи безпеки, міліцію, залізничників, моряків, атомників — будемо годувати. Це не мало — 100 тисяч тонн м'яса, 730 тисяч тонн молока тощо. Але ми не будемо створювати централізованого фонду, щоб якийсь клерк у Москві цей фонд за нас ділив. Все інше буде розподілено відповідно до договорів між суверенними республіками. Наш договір: Росія постачає нам нафту — ми постачаємо їй м'ясо, метали, хімію, молоко та інше. Інші часи вже скінчились.

І. С. ПЛЮЩ: — Я хочу доповнити. Я запитав сьогодні: Михайле Сергійовичу, коли ви все-таки розженете центральні структури? А Б. М. Єльцин сказав: «Ми домовились про тижневий строк».

«АССОШІЕЙТЕД ПРЕСС» (США):

— Чи будуть представники України на сесії Верховної Ради СРСР, що відкривається?

І. С. ПЛЮЩ: — Верховна Рада починає свою роботу в понеділок. Позиція України чітко не сформульована сьогодні з двох причин. По-перше, як ви пам'ятаєте, в рішеннях З'їзду народних депутатів сказано, що представників визначають народні депутати СРСР від України, але погоджують з Верховною Радою України. У нас вже було три засідання депутатів Верховної Ради СРСР від України.

По-друге, вимальовується така лінія, що Україна твердо має намір мати своє представництво в Раді Республік. Ми вважаємо, і ця моя особиста думка збігається з думками багатьох депутатів України, що Верховна Рада, наділена законодавчими функціями, не потрібна для співтовариства держав. А остаточне рішення про участь наших представників буде прийнято на пленарному засіданні Верховної Ради України.

ЗАПИТАННЯ:

— Чи передбачається спорудження митниць на кордоні України з Росією? І друге запитання. Після референдуму 1 грудня в питанні про незалежність чи планується зажадати від Держради країни визнання незалежності України так само, як це було зроблено державами Прибалтики?

К. І. МАСИК: — Що стосується митниць. Нам докоряють за це багато засобів масової інформації. Але митниць у нас немає. Це я заявляю офіційно. Ніяких кордонів з Росією немає, і ми не маємо наміру їх встановлювати. Як і з Бєларуссю, Молдовою. Те, що в односторонньому порядку ряд республік ввели такі митниці на кордоні з Україною і поставили там автоматників, це змусило нас вживати адекватних заходів.

Візьмемо конкретний приклад. Ми ввели сьогодні обмеження на вивіз продовольства з території України. В першу чергу зерна. Чому? Тому що існують складні відносини з нашим сільським господарством. Ми встановили держзамовлення: 70 процентів зерна продати — це держзамовлення. Для того, щоб годувати понад 50 мільйонів населення України, треба 11 мільйонів 52 тисячі тонн зерна. А з урахуванням кількості, необхідної на промпереробку і на корм худобі, треба 17 мільйонів тонн. Ось ці 17 мільйонів і є — держзамовлення. Ми сказали: 30 процентів — це твоє. Будь ласка, йди до брокерів, йди на біржу, продавай кому завгодно, навіть у Канаду, але спочатку здай для республіки 70 процентів. Тому ми ввели ліцензування на вивіз продовольства. Виконав держзамовлення, забезпечив свій народ — будь ласка, вези зерно куди хочеш, продавай за будь-якими цінами.

Що стосується визнання нашої державної незалежності, то це питання мені здається не першочерговим. Більше стоїть питання світового визнання, хоч Україна і є членом ООН.

«КІОДО ЦУСІН» (Японія):

— Ви можете прокоментувати останні поправки, внесені на пропозицію Російської Федерації в Договір про економічне співтовариство, які, зокрема, стосуються банківської системи і т. д.? Як ставиться до цих пропозицій Україна?

К. І. МАСИК: — Позицію Росії в цих питаннях ми підтримуємо.

Телеграфним рядком з Черкас

ДЛЯ ЗЕМЛЯКІВ — НЕ ПРОРОК

Дещо несподіваний рейтинг популярності кандидатів у президенти зафіксувала після розгляду всіх підписних листів обласна виборча комісія. Найвищий він у Леоніда Кравчука. За ним іде державний міністр Олександр Ткаченко, далі — Юрій Шухевич-Березинський і, нарешті, земляк — Вячеслав Чорновіл. Останнє місце — 28 підписів — у Олеся Бердника.

ВІРНИМ ШЛЯХОМ

Після попередження про страйк, який готувався черкаськими водіями машин «Швидкої допомоги», облвиконком передав гараж колишнього обкому КПУ обласному відділу охорони здоров'я. Тепер медпрацівники збирають підписи під вимогою передати недобудоване приміщення обкому, в яке вкладені мільйони, під діагностичний центр.

ПОВЕРНУВСЯ НА БАТЬКІВЩИНУ

У селі Кайтанівка Катеринопільського району відкрито меморіальну дошку на честь видатного поета-земляка, що загинув у сталінських таборах — Павла Филиповича, сторіччя з дня народження якого відзначено у вересні.

ТАКІ РІЗНІ МИТНИЦІ

Один з найкрасивіших житлових масивів Черкас має історичну назву — Митниця. Та перерване на сімдесят років історія поновлюється: нещодавно в місті з'явилася справжня митна служба, яка обслуговує понад сотло організацій та підприємств у їхній зовнішньоекономічній діяльності.

ЧОРНІ ПОЯСИ НА ЧОРНОМУ РИНКУ

Умить майже спустів «польський» ринок у місті Шпола, коли через нього промарширувала ватага дебелих хлопців у чорних напівспортивних костюмах. А ті, що залишилися, з переляку спустили товар по державних, допавлівських цінах. Шоковані покупці щиро дякували несподіваним візитерам і просили заходити ще: бригоголові «рекетири» виявилися новоспеченими місцевими ушуістами, які просто після тренувань йшли додому через ринок.

Лідія ТИТАРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

ВІД НІМЕЦЬКИХ ДРУЗІВ

Двадцять чоловік об'єднує товариство радянсько-німецької дружби, створене у невеличкому курортному містечку Шмолленберг землі Рейнвестфалія.

Саме члени цього товариства стали ініціаторами збирання коштів на придбання медикаментів для українських дітей, які потерпіли від аварії на ЧАЕС.

Днями три потужних автомобілі з причепами доставили у Київ цінний вантаж: перев'язочний матеріал, медичні інструменти, ліки.

Подарунок від німецьких друзів отримала 14-та міська дитяча лікарня, де, зокрема, проходять курс лікування діти із захворюванням крові.

Олександр ДОНЧАК.

На фото: лікар Крістіан Гуссельс з одним із пацієнтів дитячої лікарні.

Фото автора.

ТЕЛЕГРАМА В НОМЕР

21—22 жовтня в порту Скадовськ відбулася нарада керівників морських портів України з питань, що стосуються роботи за умов зміни юрисдикції, переходу до власності України.

Виходячи з економічних інтересів як України, так і трудових колективів, нарада ухвалила рішення про найшвидшу реєстрацію портів у фонді державного майна республіки, створення асоціації морських портів України, необхідність участі представників портів у комісіях з розробки закону та інших нормативних актів України про морський транспорт, передачу власності та інших питань.

Керівники 15 морських портів України.

Оказії

ПИЛЯЙТЕ, ШУРО, ВОНИ ЗОЛОТІ

Не тільки Прибалтійські держави повертають свій золотий запас. Кубанські козаки також можуть мати золото — вважає Голова Єйської організації Кубанського анархо-зеленого козачого союзу (КАЗКС) Геннадій Климентьєв.

За його словами, у 1920 році військове правління Кубанської козачої Ради, відступаючи, прихопило з собою казну Ради (12,3 млн. рублів). Але обоз до Новоросійська не дійшов. Через рік за наказом Дзержинського на Кубань послали чекістів, які так ніякого золота і не знайшли.

Ще з минулого року КАЗКС веде активні пошуки. Збираються навіть створити акціонерне товариство по розшуку скарбу. Правда, є думка, якщо золото і знайдуть, то нинішній Кубанській Раді нічого не залишиться. «Ми вважаємо,— говорить Климентьєв,— що Рада створена номенклатурою. Але є на Кубані й справжні козаки».

Про це надруковано у 23 числі анапської тижневої газети «Казачий круг», відомої своїм недавнім матеріалом з надрукованою картою Кубанського козацтва, в яку ввійшли частини Донецької та Луганської областей.

ІВА «Схід».

Зверніть увагу

РАДІОНУКЛІДИ, СТЕРЕЖІТЬСЯ БДЖІЛ!

Як вижити після атомного вибуху на Чорнобильській АЕС, захистити свій організм від невидимого ворога — радіації? Сьогодні є різні шляхи вирішення цих болючих для України проблем.

Київське об'єднання ділового співробітництва «АІСт» поряд з організацією регулярних оздоровчих поїздок дітей, котрі проживають у забруднених зонах, займається також розробкою і впровадженням нових препаратів з натуральної сировини на основі бджолиної отрути. З грудня нинішнього року цей підрозділ Українського фонду милосердя і здоров'я починає підготовку операторів по збиранню бджолиної отрути. Навчання проводитиметься на базі одного з виробничих колективів «АІСта» — НВП «Прогрес».

— Як розроблювачі препаратів з цієї речовини, можемо стверджувати, що вони мають справді чудодійні властивості,— сказав в інтерв'ю нашій газеті директор НВП «Прогрес» В. М. Лесин.— Змінюють ослаблену імунну систему, сприяють виведенню радіонуклідів. Але сьогодні, коли на Україні погіршується екологічний стан, зростає захворюваність, потрібно збільшувати обсяги заготівлі цінного продукту, розширювати сфери його застосування. Так виникла ідея відкрити курси для набуття рідкісної і потрібної професії. Вони почнуть працювати з 2 грудня і розраховані на три місяці. Строк навчання — один тиждень. Іногороднім надаємо житло. Ті, хто закінчить курси, одержують право орендувати у нас прилади і обладнання, потрібні для заготівлі сировини, а також продавати її нам, чи реалізовувати через наше посередництво.

Заявки потрібно надсилати за адресою: 252042, Київ, вул. Івана Кудрі, 41/22, офіс 55, НВП «Прогрес», тел. 268-27-26. Все це потрібно зробити завчасно, до 20 листопада.

Хто з ким!

Поділля: ФОРУМ ПЕРЕД РЕФЕРЕНДУМОМ

426 чоловік представляли інтелігенцію 16 міст і районів області на з'їзді-форумі. Не направили своїх представників тільки Новоушицький, Білогірський, Теофіпольський та Чемеровецький райони. Найголовніше питання, яке обговорювалося інтелігенцією області,— це ставлення до референдуму 1 грудня. Делегати прийшли до єдиного висновку — кожен чесний подолянин на референдумі має сказати своє «так» незалежній, демократичній Україні. Відповідно рекомендовано активно включитися в роз'яснювальну роботу про необхідність отримання Україною державної незалежності. Форум також підтримав висунення кандидатом у Президенти України народного депутата Вячеслава Чорновола. Прийнято також ряд інших рішень та звернень. З-поміж них — висловлене недовір'я заступнику голови облвиконкому Аллі Городецькій, редколегії газети «Радянське Поділля».

На з'їзді-форумі виступив заступник голови обласної Ради народних депутатів Петро Мажаров. У кулуарах форуму обговорювалася й розкладка політичних сил у майбутньому. Багато учасників цієї дискусії сходилися на тому, що найоптимальнішим варіантом був би такий: Президент — Кравчук, віце-президент — Чорновіл.

Михайло ВАСИЛАШКО, власний кореспондент «Голосу України». Хмельницький.

Вибори Президента

КУХОВАРКИ НА НЕ ПРЕТЕНДУ

Згідно з Законом про вибори Президента України, висунення претендентів на кандидатів у Президенти відбувалося з 1 по 30 вересня 1991 року. Цим правом скористалися 12 політичних партій, громадських об'єднань і рухів, а також 97 трудових колективів. Найбільшу активність виявили трудові колективи колгоспів, радгоспів і промислових підприємств.

Водночас 100 громадян України подали заяви до Центрвиборчкому про самовисування на найвищий державний пост України, іншими словами — 75 відсотків всіх претендентів складають самовисуванці. Серед цих людей майже третина пенсіонерів і непрацюючих, одна з них — жінка. Приблизно 15 відсотків з них вже переступили 60-річну межу.

Взагалі ж серед претендентів на кандидатів у Президенти — 16 народних депутатів України, 5 народних депутатів СРСР, 2 керівники Верховної Ради України, 5 керівників н... Ради Украї... 3 колгоспни...

Централь... ся вже за... ших канди... ти України... має понад... сів. Це — ... Вячеслав... Лук'яненко... сів триває і... найближчим... відомими ім... датів.

І майже ... жено прапк... борча ... Президе... су і телеф... сповістили ... формації і ... вих телефо... роз'яснення... осіб.

Марин... консульт... питань г... бів масо... Верховн... ни.

В. ЧОРНОВІЛ: «Я ЛЮДИНА ВСІЄЇ У

Під час візиту на Запоріжжя кандидат у президенти України Вячеслав Чорновіл побував на В/О «АвтоЗАЗ», УПК виробничого об'єднання «Дніпроенерго», виступив у ДК заводу «Дніпроспецсталь», в прямому ефірі місцевого телебачення.

Переповнений зал Палацу культури «Жовтневий» у вівторок став несподіванкою і для кандидата у президенти, і для керівництва області, яке супроводжувало його.

Вячеслав Максимович коротко розповів про своє життя. Для багатьох стало відкриттям, що він не західняк, що перед тим, як зайняти пост голови Львівської області, працював кочегаром. «Я — людина всієї України,— сказав Вячеслав Максимович,— народився на Черкащині, навчався у Київському ... працював ... — на Льв...

Канд... війна прот... ті, консер... ним прин... чи на зап... повторен... В. Чор... ку: можли... сумніву в... тат буде ... що був у ... чув уже ... власної д... нарсду х... демокр... якщо ... його, ма...

Запорі...

Оптимістичний репор

ЧОМУ Я ПЕРЕ

Якби я зібрався легко вмерти — кращого місця, ніж Виставочно - комерційний центр фірми «Зовнішекспобізнес» (це у Києві, Львівська площа, 8), я не знайшов би. Три дні там тривала виставка угорської фірми «Оптимум». Чому я вибрав би для відходу в інший світ саме ту виставку? Бо, відвідавши її, людина неодмінно приходить до веселого висновку: вмирати не шкода, набачившись стільки товарів для блага споживача, та ще й зроблених з ніжною любов'ю до оцього самого споживача. Мене особисто вразили не вина, не одяг, не копіювальна техніка, не зубопротезні причандалля, не телефони й комп'ютери і навіть не настільна друкарня, здатна випускати отаку газету, як оце наша. Мене вразила парасолька. Біла-білісінька парасолька. Це ж треба так вірити в чистоту людини і чистоту незахімізованих небес, щоб випускати таку парасольку!

Не віриться, що фірма «Оптимум» починала одинадцять літ тому, маючи стартовий капітал в одну тисячу доларів і 15 співробітників. А тепер — одна з на... на контин... лузі оргте... раїні «О... ставляти ... переробк... нащення ... стмас і б... Але, здал... дивился... — як я н... ребуюч... лувані. ... ля відкри... ную заст... директор... Петеру ... мовляв, ...

— На ... Одначе, ... виставки ... контактів. ... трактів. ... йомства ... гадаю, в... дуть свій ... міст!

..Я — ... мав. Все... вершува... кій вист... трактів. ... крилася.

Х

...ких друзів



...курс ліку... ...хворюванням ... ДОНЧАК.

На фото: лікар Крістіан Гуссельс з одним із пацієнтів дитячої лікарні.
Фото автора.

Оказії

...те, Шуро, вони золоті

...Прибалтійські ...т свій зо- ...банські коза- ... мати золо- ...лова Єйської ...нського анар- ...чого союзу ... Климен- ...ами, у 1920 ...равління Ку- ... Ради, від- ...копило з со- ...з (12,3 млн. ...з до Новоро- ...ов. Через рік ...ржинського ...али чекістів, ...золота і не ...улого року

КАЗКС веде активні пошуки. Збираються навіть створити акціонерне товариство по розшуку скарбу. Правда, є думка, якщо золото і знайдуть, то нинішній Кубанській Раді нічого не залишиться. «Ми вважаємо,— говорить Климентьєв,— що Рада створена номенклатурою. Але є на Кубані й справжні козаки».

Про це надруковано у 23 числі анапської тижневої газети «Казачий круг», відомої своїм недавнім матеріалом з надрукованою картою Кубанського козацтва, в яку ввійшли частини Донецької та Луганської областей.

ІВА «Схід».

...ь увагу

...УКЛІДИ, ...СЯ БДЖІЛ!

...итиметься на ...робничих ко- ...ста» — НВП ...ловачі препа- ...овини, може- ..., що вони ...дивовижні вла- ... в інтерв'ю ...ректор НВП ... М. Лесин.— ...облену імунну ... виведенню ... Але сьогодні, ... погіршуєть- ...стан, зростає ...потрібно збі- ... заготівлі ...ту, розширю- ... застосуван- ... ідея від-

крити курси для набуття рідкісної і потрібної професії. Вони почнуть працювати з 2 грудня і розраховані на три місяці. Строк навчання — один тиждень. Іногороднім надаємо житло. Ті, хто закінчить курси, одержують право орендувати у нас прилади і обладнання, потрібні для заготівлі сировини, а також продавати її нам, чи реалізовувати через наше посередництво.

Заявки потрібно надсилати за адресою: 252042, Київ, вул. Івана Кудрі, 41/22, офіс 55, НВП «Прогрес», тел. 268-27-26. Все це потрібно зробити завчасно, до 20 листопада.

...им!

...РЕД РЕФЕРЕНДУМОМ

...і. Відповідно ...активно вклю- ...овальну ро- ...дість отри- ... державної ...Форум також ...нення канди- ...т України ...тата Вячесла- ...Прийнято та- ... рішень та ... них — ви- ...р'я заступни- ...нкому Ал- ... редколегії ...ьке Поділля».

На з'їзді-форумі виступив заступник голови обласної Ради народних депутатів Петро Мажаров. У кулуарах форуму обговорювалася й розкладка політичних сил у майбутньому. Багато учасників цієї дискусії сходилися на тому, що найоптимальнішим варіантом був би такий: Президент — Кравчук, віце-президент — Чорновіл.

Михайло ВАСИЛАШКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Хмельницький.

Вибори Президента

КУХОВАРКИ НА ПОСТ НЕ ПРЕТЕНДУЮТЬ

Згідно з Законом про вибори Президента України, висунення претендентів на кандидатів у Президенти відбувалося з 1 по 30 вересня 1991 року. Цим правом скористалися 12 політичних партій, громадських об'єднань і рухів, а також 97 трудових колективів. Найбільшу активність виявили трудові колективи колгоспів, радгоспів і промислових підприємств.

Водночас 100 громадян України подали заяви до Центрвиборчкому про самовисування на найвищий державний пост України, іншими словами — 75 відсотків всіх претендентів складають самовисуванці. Серед цих людей майже третина пенсіонерів і непрацюючих, одна з них — жінка. Приблизно 15 відсотків з них вже переступили 60-річну межу.

Взагалі ж серед претендентів на кандидатів у Президенти — 16 народних депутатів України, 5 народних депутатів СРСР, 2 керівники Верховної Ради України, 5 керівників комісій Верховної Ради України, 10 робітників, 3 колгоспники.

Центральна виборча комісія вже зареєструвала перших кандидатів у Президенти України — тих, хто вже має понад 100 тисяч підписів. Це — Леонід Кравчук, Вячеслав Чорновіл, Левко Лук'яненко. Збирання підписів триває і не виключено, що найближчими днями стануть відомими імена нових кандидатів.

І майже три місяці напружено працює Центральна виборча [illegible]місія по [illegible]орах Президента України. [illegible] адреси і телефони оперативно сповістили засоби масової інформації і тільки по довідкових телефонах вже одержали роз'яснення близько 200 осіб.

Марина ФІЛІПЕНКО,
консультант Комісії з питань гласності та засобів масової інформації Верховної Ради України.

В. ЧОРНОВІЛ:
«Я ЛЮДИНА ВСІЄЇ УКРАЇНИ»

Під час візиту на Запоріжжя кандидат у президенти України Вячеслав Чорновіл побував на В/О «АвтоЗАЗ», УПК виробничого об'єднання «Дніпроенерго», виступив у ДК заводу «Дніпроспецсталь», в прямому ефірі місцевого телебачення.

Переповнений зал Палацу культури «Жовтневий» у вівторок став несподіванкою і для кандидата у президенти, і для керівництва області, яке супроводжувало його.

Вячеслав Максимович коротко розповів про своє життя. Для багатьох стало відкриттям, що він не західняк, що перед тим, як зайняти пост голови Львівської облради, працював кочегаром. «Я — людина всієї України,— сказав Вячеслав Максимович,— народився на Черкащині, навчався у Київському держуніверситеті, працював на Донбасі, тепер — на Львівщині».

Канд[illegible] заявив [illegible] зарав іде лю[illegible]ропаган[illegible] майже війна проти нашої державності, консервативні сили намагаються розбити нас за мовним принципом. Відповідаючи на запитання, чи можливе повторення путчу на Україні, В. Чорновіл висловив думку: можливе, але він не має сумніву в тому, що результат буде аналогічний тому, що був у Москві. Народ відчув уже себе вершителем власної долі. І саме такому народу хоче прислужитися демокр[illegible] ре[illegible]рмами, якщо [illegible]од Украї[illegible] обере його, майбутній президент.

Олександр МИХАЙЛЮТА.
Запоріжжя.

Оптимістичний репортаж

ЧОМУ Я ПЕРЕДУМАВ

Якби я зібрався легко вмерти — кращого місця, ніж Виставочно - комерційний центр фірми «Зовнішекспобізнес» (це у Києві, Львівська площа, 8), я не знайшов би. Три дні там тривала виставка угорської фірми «Оптимум». Чому я вибрав би для відходу в інший світ саме ту виставку? Бо, відвідавши її, людина неодмінно приходить до веселого висновку: вмирати не шкода, набачившись стільки товарів для блага споживача, та ще й зроблених з ніжною любов'ю до оцього самого споживача. Мене особисто вразили не вина, не одяг, не копіювальна техніка, не зубопротезні причандали, не телефони й комп'ютери і навіть не настільна друкарня, здатна випускати отаку газету, як оце наша. Мене вразила парасолька. Білабілісінька парасолька. Це ж треба так вірити в чисту людини і чистоту незахмаренних небес, щоб випускати таку парасольку!

Не віриться, що фірма «Оптимум» починала одинадцять літ тому, маючи стартовий капітал в одну тисячу доларів і 15 співробітників. А тепер — одна з найавторитетніших фірм на континенті. Й не лише в галузі оргтехніки. Приміром, Україні «Оптимум» пропонує поставляти технологічні лінії для переробки м'яса й молока, оснащення для виробництва пластмас і багато чого іншого. Але, здалося, наші бізнесмени дивилися на все оте розмаїття — як я на білу парасольку, перебуваючи в шоковому замилуванні. Отож, через день після відкриття виставки телефоную заступникові генерального директора фірми «Оптимум» Петеру Барасу: чи підписано, мовляв, якісь контракти?

— На сьогодні — жодного. Одначе, зрозумійте — подібні виставки влаштовуються заради контактів, а не заради контрактів. А ось контакти, знайомства й ділові переговори, гадаю, вже до кінця року дадуть свій результат. Отоді будуть і контракти. Я — оптиміст!

...Я — теж. А тому я передумав. Все-таки не хочеться завершувати свої дні на угорській виставці. Почекаємо контрактів. Та й виставка вже закрилася...

Христофор ГРУША.

Нові видання

«БЫЛО» ТА ПРОЙШЛО

Дедалі частіше ми звертаємо свої погляди в минувшину, намагаючись осмислити сьогодення. Отож, чи знаєте ви про обставини вбивства прем'єр-міністра Росії Петра Столипіна? Або як створювались козацькі знамена і скільки вони коштували? Переконана, що мало хто знайомився із автобіографією О. Гапона — людини не останньої у передреволюційному розкладі політичних сил. А ось несподіваний погляд на покритку — як мудрий звичай українського народу, який у такий спосіб захищав знедолених і гнаних. Все це ви зможете прочитати у ілюстрованому виданні, єдиному на Україні дайджесті преси XIX — початку XX століття. Це видання від початку до кінця створене київською журналісткою Тетяною Никитюк.

Отже, якщо ви хочете мати унікальну інформацію із старої періодики про українську старовину, політику і історію, культуру, літературу, релігію, спорт і подорожі, техніку і домашнє господарство, розгорність газету «БЫЛО».

Тамара ДНІСТРОВСЬКА.

Реалії

ТАК НЕ ДІСТАНЬСЯ Ж НІКОМУ...

Припинив своє існування спецбуфет у Харківському облвиконкомі. Сталося це після того, як група депутатів, від імені кількох постійних комісій облради, публічно поставила вимогу зробити доступним «спецрозподільник» для всіх працівників Ради та виконкому, або взагалі закрити. Остання пропозиція більше сподобалася владу імущим. Результат «перемоги демократії» — збільшення і без того величезної черги в їдальні слуг народу. Декому, правда, здається, що суп тепер став наваристішим.

Микола КОСИЙ.
Харків.

Пригода

ПИРІЖКИ — КОНТРАБАНДОЮ

Мешканець села Вейделівка (Білгородська область, РРФСР) перетнув український кордон і купив у селі Деміно (Луганська область, Україна) 20 пиріжків з м'ясом. Назад, через кордон, його не пускали: мовляв, є папір, який дозволяє вивіз лише 10. Решту, заявили контрабандисту, доведеться здати. Не розгубившись, останній, не відходячи від митниці, з'їв 10 пиріжків, а з рештою відбув до суверенної Росії. Міліція перешкод не чинила...

ІВА «Схід».

Резонанс

300 ТИСЯЧ — ДРІБ...

23 жовтня газета «Комсомольская правда» приголомшила читачів сенсацією: «На території України знаходиться 2000 ядерних боєголовок». Того ж дня у вечірньому випуску інформаційної програми Центральне телебачення повідомило: «На Україні перебуває півторамільйонна армія», доплюсувавши до дійсної кількості 300 тисяч.

Але справа навіть не в цьому «дріб'язку». Ще «сві... жою фарбо... «найправди... преси про ... гарант мир... на його тер... зько біля ... нема зброї ... ня. А сього... любна» уда... лась, то, ... лише Укр... всьому світ...

СІ...

Постфактум

ГОНІТЬ ГАМАНЦЯ — БЕРІТЬ ...

У павільйоні «Агронаука» ВДНГ України відбулася виставка-ярмарок «Міні-агротехніка-91».

Увагу орендаторів, фермерів привернув, зокрема, «Прикарпатець». Івано-франківські машинобудівники навчили цього тракторця орати, боронувати, сіяти, косити, обприскувати... і навіть бетонний розчин перемішувати.

А ось мотоцикл ЗІЛ-350 Харківського заводу імені Малишева. Ним можна не тільки на футбол чи на базар їздити, а й орати, причепивши плуг, культивувати, во... зити вантаж... дар, наприк... дружиною с... ня і поклас... чого заводі... позаду на ... спереду. А ... то ще є пр... грамів.

Відвідува... до невелики... тракторців ... тракторного... нювались. ... нець тягне ... це ще півб... ніки тільки...

Володимир ...

Контора пише

ЗАКОН ЯК БУМ...

Мета клубу, який об'єднав півтори сотні чоловік — захистити і реабілітувати незаконно звільнених з роботи та гнаних. Але з розмови з співголовою клубу Ренатом Мухамеджановим з'ясувалося, що клуб сам потребує захисту від бюрократичного свавілля. Сімнадцять (!) разів подавали його члени документи на реєстрацію в міській та обласній Радах. І кожного разу вони справно виконували роль бумеранга, хоча юристи не знайшли там ніякого криміналу. Кримінал у має намір домагатися клуб для начальників, які нехтують правами людини. Це й не подобається начальникам.

А ще у серпні—вересні кілька членів клубу на свої... звернення ... республіки ... дартні відп... ника відділ... рішення С... відхилив сн... стини дру... нов законо... республік, ... не розгляда... дані через ... ту набуття ... шень суду ... вити на ро... тому, що ... лається на ... ня частину... Верховною ... цього не зн...

Микола Н...
власний ...
«Голосу ...
Дніпропе...

SOS

ПОДОРОЖ С...

Пані Оксана Павликович Йонан — американка українського походження, викладач Мінесотського університету, фахівець у галузі філософії, психології, медичної антропології, комп'ютерної графіки та візуальних форм реклами. Скульптор і фотограф. Ця незвичайна жінка здійснила велопробіг по 18 областях України і займалася збором інформації про тих, хто постраждав від чорнобильської катастрофи на Україні. Позаду 2700 кілометрів, відвідини сотень міст і сіл, зустрічі з переселенцями, ліквідаторами, медичними працівниками, дітьми. Зібрана велетенська інформація, яка стосується рівня забрудненості навколишнього середовища радіонуклідами, а також масштабів, яких завдала катастрофа здоров'ю людей.

— Такої страшної катастрофи, як чорнобильська, світ іще не знав, — говорить американська гостя,— її не можна порівняти за наслідками навіть з голодомором тридцять третього року.

Особливо... реження па... перебуванн... тростанціях... на територ... випливає, ... вості в том... немає. Тіль... атомний кі... ків в декіл... щує кількі... ників. Це ... що апарату... ходить з л... високий ф... милки, тому... хисних спо... на електрон... ків.

Надзвича... приділила ... тя аналізу ... на Україні... МАГАТЕ ... наслідків ч... тастрофи. «... України, ... Оксана Па...

— Я буду... прагнути д... стан речей... мадськості»...

Натал...

ПОСТ
ТЬ

ій Верховної
0 робітників,
иборча комі-
трувала пер-
у Президен-
тисяч підпи-
нід Кравчук,
новіл, Левко
рання підпи-
иключено, що
ями стануть
нових канди-
місяці напру-
нтральна ви-
по ...орах
аїни ...адре-
оперативно
масової ін-
по довідко-
не одержали
лизько 200
ЛІПЕНКО,
Комісії з
сті та засо-
інформації
ади Украї-

АЇНИ»

університеті,
онбасі, тепер
ні».
...ив ...зарав
...майже
ої державнос-
сили нама-
нас за мов-
Відповідаю-
чи можливе
чу на Украї-
висловив дум-
він не має
що резуль-
гічний тому,
Народ від-
вершителем
саме такому
прислужитися
ре...мами,
...обере
президент.
Олександр
АЙЛЮТА.

МАВ

итетніших фірм
не лише в га-
Приміром, Ук-
пропонує по-
огічні лінії для
й молока, ос-
робництва пла-
чого іншого.
ий бізнесмени
оте розмаїття
ерасольку, пе-
ровому зами-
ерез день піс-
тавки телефо-
генерального
«Оптимум»
ви підписано,
нтракти?
йте — жодного.
— подібні
иються заради
заради кон-
контакти, зна-
переговори,
иця року да-
ст. Отоді бу-
Я — опти-
ому я переду-
хочеться за-
на угорсь-
чекаємо кон-
снява вже за-
ГРУША.

Нові видання

«БЫЛО» ТА ПРОЙШЛО

Дедалі частіше ми звертаємо свої погляди в минувшину, намагаючись осмислити сьогодення. Отож, чи знаєте ви про обставини вбивства прем'єр-міністра Росії Петра Столипіна? Або як створювались козацькі знамена і скільки вони коштували? Переконана, що мало хто знайомився із автобіографією О. Гапона — людини не останньої у передреволюційному розкладі політичних сил. А ось несподіваний погляд на покритку — як мудрий звичай українського народу, який у такий спосіб захищав знедолених і гнаних. Все це ви зможете прочитати у ілюстрованому виданні, єдиному на Україні дайджесті преси XIX — початку XX століття. Це видання від початку до кінця створене київською журналісткою Тетяною Никитюк.

Отже, якщо ви хочете мати унікальну інформацію із старої періодики про українську старовину, політику і історію, культуру, літературу, релігію, спорт і подорожі, техніку і домашнє господарство, розгорніть газету «БЫЛО».

Тамара ДНІСТРОВСЬКА.

Реалії

ТАК НЕ ДІСТАНЬСЯ Ж НІКОМУ...

Припинив своє існування спецбуфет у Харківському облвиконкомі. Сталося це після того, як група депутатів, від імені кількох постійних комісій облради, публічно поставила вимогу зробити доступним «спецрозподільник» для всіх працівників Ради та виконкому, або взагалі закрити. Остання пропозиція більше сподобалася владу імущим. Результат «перемоги демократії» — збільшення і без того величезної черги в їдальні слуг народу. Декому, правда, здається, що суп тепер став наваристішим.

Микола КОСИЙ.
Харків.

Пригода

ПИРІЖКИ — КОНТРАБАНДОЮ

Мешканець села Вейделівка (Білгородська область, РРФСР) перетнув український кордон і купив у селі Деміно (Луганська область, Україна) 20 пиріжків з м'ясом. Назад, через кордон, його не пускали: мовляв, є папір, який дозволяє вивіз лише 10. Решту, заявили контрабандисту, доведеться здати. Не розгубившись, останній, не відходячи від митниці, з'їв 10 пиріжків, а з рештою відбув до суверенної Росії. Міліція перешкод не чинила...

ІВА «Схід».

Резонанс

300 ТИСЯЧ — ДРІБ'ЯЗОК

23 жовтня газета «Комсомольская правда» приголомшила читачів сенсацією: «На території України знаходиться 2000 ядерних боєголовок». Того ж дня у вечірньому випуску інформаційної програми Центральне телебачення повідомило: «На Україні перебуває півторамільйонна армія», доплюсувавши до дійсної кількості 300 тисяч.

Але справа навіть не в цьому «дріб'язку». Ще «свіжою фарбою» пахнуть рядки «найправдивішої» радянської преси про те, що «СРСР — гарант миру на планеті», що на його території ніде й близько біля західних держав нема зброї масового знищення. А сьогодні, коли «миролюбна» удавка народів розпалась, то, виявляється, одна лише Україна «загрожує» всьому світу.

Володимир СЕМИГОРЕНКО.

Постфактум

ГОНІТЬ ГАМАНЦЯ — БЕРІТЬ ТРАКТОРЦЯ

У павільйоні «Агронаука» ВДНГ України відбулася виставка-ярмарок «Міні-агротехніка-91».

Увагу орендаторів, фермерів привернув, зокрема, «Прикарпатець». Івано-франківські машинобудівники навчили цього тракторця орати, боронувати, сіяти, косити, обприскувати... і навіть бетонний розчин перемішувати.

А ось мотоцикл ЗІЛ-350 Харківського заводу імені Малишева. Ним можна не тільки на футбол чи на базар їздити, а й орати, причепивши плуг, культивувати, возити вантажі. Сільський орендар, наприклад, може сам з дружиною сісти на такого коня і покласти картоплі (чи чого завгодно) 100 кілограмів позаду на багажнику і 50 спереду. А як цього замало, то ще є причеп на 300 кілограмів.

Відвідувачі придивлялися до невеликих, але роботящих тракторців Харківського тракторного заводу. Прицінювались. Не в кожного гаманця тягне на таку ціну. Та це ще півбіди: вистачає техніки тільки для виставки.

Володимир ОЛЕФІРЕНКО.

Контора пише

ЗАКОН ЯК БУМЕРАНГ

Мета клубу, який об'єднав півтори сотні чоловік — захистити і реабілітувати незаконно звільнених з роботи та гнаних. Але з розмови з співголовою клубу Ренатом Мухамеджановим з'ясувалося, що клуб сам потребує захисту від бюрократичного свавілля. Сімнадцять (!) разів подавали його члени документи на реєстрацію в міській та обласній Радах. І кожного разу вони справно виконували роль бумеранга, хоча юристи не знайшли там ніякого криміналу. Криміналу має намір домагатися клуб для начальників, які нехтують правами людини. Це й не подобається начальникам.

А ще у серпні—вересні кілька членів клубу на свої звернення у Верховний Суд республіки отримали стандартні відповіді від начальника відділу скарг на судові рішення С. Сидоренка — він відхилив скарги на основі частини другої статті 90 основ законодавства СРСР та республік, де зафіксовано: не розглядаються скарги, подані через два роки з моменту набуття законної сили рішень суду про відмову поновити на роботі. Та справа в тому, що Сидоренко посилається на відсутню з березня частину статті, вилучену Верховною Радою. Невже він цього не знає?

Микола НЕЧИПОРЕНКО.
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровськ.

SOS

ПОДОРОЖ СЕРЦЯ

Пані Оксана Павликович Йонан — американка українського походження, викладач Мінесотського університету, фахівець у галузі філософії, психології, медичної антропології, комп'ютерної графіки та візуальних форм реклами. Скульптор і фотограф. Ця незвичайна жінка здійснила велопробіг по 18 областях України і займалася збором інформації про тих, хто постраждав від чорнобильської катастрофи на Україні. Позаду 2700 кілометрів, відвідини сотень міст і сіл, зустрічі з переселенцями, ліквідаторами, медичними працівниками, дітьми. Зібрана велетенська інформація, яка стосується рівня забрудненості навколишнього середовища радіонуклідами, а також масштабів, яких завдала катастрофа здоров'ю людей.

— Такої страшної катастрофи, як чорнобильська, світ іще не знав, — говорить американська гостя, — її не можна порівняти за наслідками навіть з голодомором тридцять третього року.

Особливо важливі спостереження пані Оксани від її перебування на атомних електростанціях, розташованих на території України. З них випливає, що ніякої випадковості в тому, що трапилось, немає. Тільки на Рівненській атомній кількість ремонтників в декілька разів перевищує кількість експлуатаційників. Це пов'язано з тим, що апаратура постійно виходить з ладу. Надзвичайно високий фактор людської помилки, тому що навіть на захисних спорудах встановлена електроніка тридцятих років.

Надзвичайно багато уваги приділила американська гостя аналізу стану медицини на Україні, а також позиції МАГАТЕ по відношенню до наслідків чорнобильської катастрофи. «Це зрада народу України, — говорить пані Оксана Павликович Йонан. — Я буду всіма силами прагнути донести справжній стан речей до світової громадськості».

Наталя ДЗЮБЕНКО.

Щось новеньке!

З НОВОСІЛЛЯМ ТЕБЕ, МЕТРОПОЛІЄ

Узявшись за висвітлення Днів німецької культури в Україні, я заздалегідь навідалась у ті установи, які мали б приймати гостей. У відповідь на запитання: «Що, де, коли?» — округлені здивовані очі. Львів'яни шанують і люблять культуру великого німецького народу і, мабуть, саме тому їх обділили столичні організатори свята. Концерти, виставки образотворчого мистецтва, зустрічі із письменниками, фестиваль німецьких фільмів тощо — ці події відбувалися здебільшого в Києві та Харкові. Схоже, що «рука» Москви успішно передає свій досвід і традиції в «руку» Києва. В усякому разі, саме таке враження склалося у трьох німецьких професорів, що виступали з науковими доповідями у Львівському держуніверситеті імені Івана Франка.

Професор германістики із Фрайбурга Урсула Реннер-Генке виступила з лекцією про творчість Йосипа Рота, німецького письменника єврейського походження, який народився в Галичині, приїздив сюди як журналіст у 20—30-ті роки. У доповіді професора Діттмара Дальмана йшлося про долю німців в Україні від середньовіччя до наших днів. Професор гостро засудив окупаційну політику гітлерівців в Україні.

Доповідь добре відомого читачам нашої газети професора з Берліна Богдана Осадчука, вихідця з Галичини, була присвячена німецько-українським культурним зв'язкам часів Веймарської республіки (1918—1933 рр.). Оскільки пан Осадчук почуває себе і в Києві, і у Львові, мов удома, він із властивою йому прямотою і обізнаністю у всіх наших проблемах закликав колег-журналістів бити на сполох... з приводу зародження «рідного» українського цент алізму і київської метрополії.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.
Львів.

...тим часом

ПРЯМІ ЗВ'ЯЗКИ І ГНУТІ МЕБЛІ

Тиждень Німеччини на Україні почався в Одесі в науково-просвітницькому ключі. Прибула делегація німецьких вчених-філологів, серед яких — посланці споріднених з Одесою Регенсбурга. Торік наші університети встановили між собою тісні зв'язки, обмін ученими делегаціями — постійний, кілька одеситів стажуються у братньому вузі. У рамках Тижня професори Бернгард Гаек, Ервін Вейдель та Ганс Грюбель прочитали в ОДУ ряд лекцій, серед яких вельми цікавими видались такі: про сприйняття української літератури німцями у XIX—XX століттях, про Гоголя, про тенденції сучасної німецької літератури. А одеська філія Федерації кіноклубів влаштувала показ стрічок одного з найвидатніших німецьких режисерів Р. Шльондорфа. У музеї Західного та Східного мистецтва експонувалась виставка гнутих меблів всесвітньовідомого майстра Тоне.

Галина ВЛАДИМИРСЬКА.
Одеса.

Черговий по випуску новин Віталій ЖЕЖЕРА.
Тел. 441-86-20

Іменини

РЕКЛАМІ-МАМІ — 25

Сьогодні виробниче об'єднання «Побутреклама» відзначає ювілей — 25 років з дня заснування. За ці роки об'єднання кілька разів міняло назву, але принципи діяльності залишалися незмінними: дарувати людям радість. Майстри саме цієї установи оформлюють інтер'єри перукарень, закладів громадського харчування, будинків культури... Словом, всього й не перелічиш. Адже у об'єднанні — 14 підприємств, у кожному обласному центрі є чи підприємство, чи майстерня.

Вчора на нараді директорів підприємств розглядалося питання про перетворення виробничого об'єднання «Побутреклама» на акціонерне товариство. І тут враховуються інтереси «рядових громадян» — акції зможе придбати будь-хто, незалежно від того, чи працював він колись у рекламі...

А сьогодні працівники вітають один одного і своїх ветеранів. Тож і «Голос України» приєднується до слів вітання та щирої подяки за їхню працю.

ЩАСТИ ВАМ У ВСЬОМУ!

Відділ реклами «ГУ».

Світська хроніка

АЛЕКСАНДРОВИЧ ЗЛАМАВСЯ

Молодий, талановитий і авторитетний сценограф Андрій Александрович, котрий довго дратував мистецьку громадськість своїми хронічними відмовами від посади головного художника київського ТЮГу (казав, що не любить адміністрування),— той самий Александрович зустрів новий театральний сезон... на посаді головного художника київського театру імені Івана Франка! Честь — висона, тим більше, що театр добивається статусу Національного.

Ганна НЕКВАПНА.
Київ.

ПОГОДА

25—26 жовтня на Україні утримається холодна погода з температурою вдень 0—6 тепла, вночі від 2 тепла до 4 морозу. У Карпатах вдень 0—5 морозу, вночі 5—10 морозу. В Криму вдень 6—12 тепла, вночі переважно 0—5 тепла. По республіці часом невеликі опади, переважно у вигляді мокрого снігу. Вітер північно-західний і північний, 5—10 метрів за секунду. В Криму та Приазов'ї місцями пориви 15—20 метрів за секунду.

У Києві й області сьогодні вдень часом невеликий мокрий сніг. Вітер північно-західний, 5—10 метрів за секунду. Температура 0—5 тепла.

МАНЕВРУ НАДАНО НАПРЯМ?

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

ної України було названо головний. «Суть його полягає в тому, що історичний етап, який настав для нашого суспільства відразу після краху путчу, є, по суті, етапом національно-демократичної революції. Більше того, економічний спектр останньої висвітлює в ній окремі риси революції буржуазно-демократичної, насамперед у зв'язку з неминучою тенденцією певної капіталізації економіки. І про це треба говорити прямо. З народом хитрувати недостойно», — сказав В. Фокін. А отже, головну суперечку наших днів — соціалізм, який довів нас до злиднів, чи капіталізм, який дав десь разючі результати високого рівня добробуту, а у нас невідомо до чого приведе, — розв'язано на користь останнього. Більше того, зазначив Прем'єр-міністр, нам найжорсткішим чином доведеться розплачуватися за ту модель соціалізму, яку тягли на шиї власного народу, а й не шкодуючи грошей, потрібних самим, нав'язували іншим країнам. І як наслідок цієї, за висловом Фокіна, колоніальної економічної політики, Україна має економіку, абсолютно позбавлену внутрішніх імпульсів для саморозвитку й функціонування в умовах ринку та переходу на взаєморозрахунки з колишніми республіками СРСР, не кажучи вже про прийняті у всьому світі принципи розрахунків. Економіка наша така, що вартість виробництва багатьох товарів вища за прибутки від неї. Причини прості як світ — гіпертрудомісткість і критично низький технічний рівень переважної більшості підприємств. Допрацювалися до того, що можливе великомасштабне банкрутство нерентабельних підприємств і вивільнення величезної кількості трудящих не лякає бюджет. Для нього краще півтора-два роки виплачувати зарплату, ніж знову видавати дотації в затратні галузі і збиткові підприємства.

Виходити з кризи Кабінет міністрів збирається шляхом революційно - структурного маневру, суть якого образно визначив сам В. Фокін: поєднання координаційно-розпорядчого батога із солідним економічним пряником. Тобто в галузі економіки збирається максимально відкрити ринкові шлюзи і змінити пріоритети розвитку: переорієнтація на споживчий ринок, агропромисловий комплекс, технічне переозброєння індустрії, перерозподіл матеріальних і трудових ресурсів у цьому напрямі. Принципово в цьому ж напрямі зміниться й інвестиційна політика як внутрішня, так і зовнішня: залучення інвесторів з-за кордону.

Так, зокрема, в структурній перебудові найголовнішими цілями визначено створення розвинутого індустріального споживчого сектора, подолання структурно-технічної незбалансованості за рахунок розвитку колишньої так званої групи «Б» в економіці, прискорення відтворювальних процесів, зменшення капітальних вкладень у важку промисловість і спрямування їх у легку тощо. Широко залучатимуться пільговими умовами іноземні інвестори. Їм, зокрема, буде запропоновано вносити частину статутного фонду спільних підприємств товарами ширпотребу, які будуть за цінами за домовленістю реалізуватися в республіці і вилучені гроші вкладатися в її економіку.

Одне слово, «Основні напрями...» справді цього разу можуть стати основними, якщо депутати підберуть до них «ключик». А саме — визначаться якнайшвидше з ринковими законами про приватизацію й роздержавлення і не смикатимуть уряд дрібним прискіпуванням. Що ще говорив В. Фокін, ви, шановні читачі, зможете ознайомитися в газетах, де, сподіваюся, будуть надруковані і доповідь і «Основні напрями». З приємних новин хотів би наголосити ще на одній: В. Фокін, здається, остаточно визначився з власною українською валютою і заявив, що не бачить сенс в рятуванні «дерев'яного карбованця, і ми скоро перейдемо на нові купони, в новий етап «купонізму», але цього разу багаторазового використання...

**Володимир СКАЧКО,
парламентський кореспондент «Голосу України».**

МОВЧАННЯ ПІСЛЯ ДАДЗИБАО

ПЕРЕДНЄ СЛОВО НАШОГО ВЛАСКОРА

Після появи 18 липня статті «Новгород-Сіверські дадзибао» голова районної Ради Г. Букис, як мені повідомили, прореагував на неї досить своєрідно — на нараді керівників району назвав «Голос України» прорухівською газетою. Що поробиш, слово «рух» у нашій чернігівській глибинці останнім часом набуло лайливо - погрозливого значення. Дехто ним лякає, як ото дитину казочкою про «бабая». Може, саме тому в Новгород - Сіверському керівництво ним у подібних цілях користується, бо ж так спокійніше і легше владарювати по-старому, по-вчорашньому. Та як би там не хотіло начальство, новгород-сіверчани — волелюбні за своєю природою, дедалі більше починають думати, зважувати (про це свідчать їхні листи до газети), все виразнішим і чіткішим стає їх РУХ до Правди, Справедливості, Демократії, як до світла. У цьому плані лист співробітника Служби національної безпеки України М. Моторка теж РУХІВСЬКИЙ. Бо автор і ним, і попередньою діяльністю мужньо прагне все-таки ЗРУШИТИ монолітну завісу кругової поруки, що владно накрила Новгород - Сіверщину. Щасти йому і новгород-сіверчанам у цьому!

Сергій ПАВЛЕНКО.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ НАЧАЛЬНИКА РАЙОННОГО ВІДДІЛЕННЯ СЛУЖБИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ДЕПУТАТАМ НОВГОРОД-СІВЕРСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ

Звертаюсь до вас, шановні депутати, не як начальник районного відділення Служби національної безпеки республіки, а як громадянин України. Написати цього листа вирішив, зазнавши розчарування після недавньої сесії райради, на яку я був запрошений. Серед питань, внесених до порядку денного, ви розглянули й таке — «Про статтю «Новгород-Сіверські дадзибао», опубліковану 18 липня 1991 року в газеті «Голос України». Хоча й минув чималий строк — більше двох місяців, щоб прореагувати на неї, я все ж чомусь очікував (та хіба тільки я!), що на сесії відбудеться ділова і конструктивна розмова з приводу порушених кореспондентом С. Павленком питань, буде, нарешті, прийнято справедливе рішення. Та мої сподівання виявились марними...

Довідку про перевірку фактів, викладених у статті, зачитав депутат, заступник начальника РВВС Новгород-Сіверського району В. Алексєєнко, людина юридично грамотна і здатна розібратися по суті у всіляких протизаконних діях. Однак згадуваний документ не мав конкретного матеріалу про перевірку зловживань, поданий однобоко, тільки зі слів заступника голови райвиконкому М. Бунака. І у вас не виникло жодного запитання як до доповідача, так і до головного героя статті в «Голосі України». Чому? Все було зрозуміло чи навпаки? Проте ви з дивним спокоєм проголосували за запропоновану головою райвиконкому резолюцію, в якій зачитану інформацію прийнято до відома, а М. Бунаку «вказано» на послаблення керівництва торговельними організаціями (???). Що це — покірлива слухняність чи абсолютна згода з дезинформацією довідки. А як же тоді бути з фактами, викладеними у статті «Новгород-Сіверські дадзибао»? Можливо, кореспондент щось переплутав, перебільшив? Чи шанований вами Михайло Сергійович Бунак знову вкотре став жертвою своїх недоброзичливців?

Невже невірно у «Голосі України» повідомляється про те, що проти М. Бунака тричі порушувалася кримінальна справа? У 1972, 1983 і 1991 роках.

Кримінальні справи благополучно закривались, а Михайло Бунак як член КПРС відбувається лише партійними стягненнями. Дивує взаємозв'язок партійних покарань з постійним твердженням прокуратури про те, що М. Бунак «характеризується позитивно».

Продовжу його послужний список. У 1981/82 роках обласна газета «Комсомольський гарт» публікує дві статті про грубе ставлення Михайла Сергійовича до співробітників райвідділу культури. У липні 1988 року газета «Деснянська правда» розкриває його зловживання службовим становищем при підведенні природного газу до власного будинку. Жителі міста обурились його поведінкою, звернулись за допомогою і правдою у різні інстанції, зокрема і у відділ партійного контролю РК КПУ, однак, як і завжди, це не вплинуло на його службову кар'єру. Навпаки, за всі попередні «заслуги» має невдовзі солідне підвищення — стає заступником голови райвиконкому. Ширшає поле діяльності, і особливо в плані розправи з своїми противниками... Одні із них згодом змінюють місце роботи, другі покидають райцентр, треті йдуть з арени боротьби за справедливість, бо вже не вірять у неї. А хто ці люди, вам, депутатам, як і всьому місту, думаю, відомо.

Депутату В. Алексєєнку рекомендував би звернутись до А. Тимошенка та С. Мусієнка, які вам розкажуть історію, як вони здали у нашому районі насіння на два телевізори і як були обдурені, одержавши всього один із них. У чиї руки пішов другий, нехай це залишиться на совісті голови Новгород-Сіверського РТП М. Синявської та працівниці магазину «Взуття» Л. Медведок. Вони мовчать.

І не випадково. Адже М. Бунак постійно виходить сухим із води, бо має, а це знають усі в районі, високопоставлених покровителів у Чернігові та Києві.

Хотів би у цьому зв'язку звернутись безпосередньо і до голови районної Ради Григорія Букиса. Вам не сподобалась моя активність щодо викриття неподобств у торгівлі (я торкнувся чогось такого, куди не всім було відкрито вхід). Згадайте, як поставили мені ультиматум у квітні цього року в кабінеті першого секретаря колишнього райкому партії: або я —з вами, або буде все зроблено, щоб у місцевого КДБ склалося неспокійне життя. Я не прийняв запропоновані умови. У якому обуренні бачив я згодом вас, коли було порушено кримінальну справу за службові зловживання проти заступника голови райспоживспілки Б. Жорова, а я не вжив ніяких заходів для її прикриття...

Уся відповідальність за появу статті «Новгород-Сіверські дадзибао» лежить, безперечно, на вас, шановний голово райради. Якщо б голова районної Ради заздалегідь вжив би відповідних заходів до свого заступника, про негарні дії якого, виконуючи чесно свої службові обов'язки, я не раз інформував, не було й причин у людей писати до «Голосу України». Але ви цього зробити не побажали. Чому? Чому, попри все, його захищаєте, нагнітаючи таким чином обстановку в районі? На чиєму ви боці — справедливості, закону, правди, чи голих, нічим не підтверджених на ділі декларацій? Мені це, чесно кажучи, не зрозуміло. І людям, здається, теж.

У розмовах зі мною багато з вас, шановні депутати, обурювались з приводу М. Бунака, порядків у районі. Справді, своїми діями заступник голови райвиконкому дискредитує місцевих депутатів, районне керівництво. Він не має ніякого морального права займати відповідальну посаду. У той же час на сесії ви не змогли зайняти принципову позицію щодо оцінки його дій. Шкода!

З одного боку, я вас розумію: у нинішній ситуації депутатський корпус, будучи своєрідним додатком при райвиконкомі, не має ніякої влади. З другого боку, чи то не бажаєте справедливості чи то втомились від цього застійного життя, яке не в змозі змінити. Але ж вам, депутати, доведеться зустрічатися з виборцями, і вони, мабуть, спитають про вищезгадане. І якою буде відповідь?

У новій незалежній Україні відбуваються грандіозні зміни, однак, як не прикро, вони чомусь не зачіпають нашого регіону. Рішення, які ви приймаєте на сесіях, не завжди конкретні, неглибокі і в основному, на жаль, непрактичні, бо після них на Новгород-Сіверщині не відбувається позитивних змін. Скільки проблем у місті і районі — соціально-побутових та економічних, молодіжних та пенсійних. Їх за вас не буде вирішувати Київ чи Чернігів. Але ж, шановні депутати, якщо й надалі на Новгород-Сіверщині царюватиме ваше мовчання, що прикриває явне махінаторство, корупцію керівництва, зловживання у торгівлі, я не знаю, в якій ситуації згодом опинимось.

На цьому, може, песимістичному моменті закінчую. На відповідь не претендую. Вибачайте за деяку різкість розмови з вами. Зрозумійте: я хочу, щоб і люди знали мою громадянську позицію. Сподіваюсь, що все-таки мій голос, як і попередню кореспонденцію «Голосу України», повністю, а не викривлено, у вигідному для службових осіб світлі, почують і сприймуть із розумінням не тільки в районі.

Микола МОТОРКО.
Новгород-Сіверський
Чернігівської області.

ВІД ПОЛІТИКИ ДО НАРКОМАНІЇ

ЦЕНТРАЛЬНО - УКРАЇНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ ВСЕСОЮЗНОГО ЦЕНТРУ ВИВЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ПРОВЕЛО ОПИТУВАННЯ 149 ЧОЛОВІК У НІЖИНІ, КИЄВІ ТА КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ. ЦЯ ЧАСТКА РЕСПОНДЕНТІВ ВХОДИТЬ ДО ВСЕСОЮЗНОЇ ВИБІРКИ, ЯКА РЕПРЕЗЕНТУЄ ДУМКУ НАСЕЛЕННЯ СОЮЗУ.

ЗВАЖАЮЧИ НА ТЕ, ЩО ДО АНКЕТИ, ЗА ЯКОЮ ПРОВОДИЛОСЬ ОПИТУВАННЯ, УВІЙШЛИ ПИТАННЯ ПОЛІТИКИ, ПРОБЛЕМИ НАРКОМАНІЇ ТА АЛКОГОЛІЗМУ В СІМ'ЯХ, А ТАКОЖ ПИТАННЯ МОРАЛІ: ЩО Є ДОБРО, А ЩО Є ЗЛО,— ВВАЖАЄМО ЗА ПОТРІБНЕ ПОДІЛИТИ СТАТТЮ НА РОЗДІЛИ.



ЯКЩО КОРОТКО СФОРМУЛЮВАТИ ЦІ ВИКЛАДКИ, ЗАПИШЕМО: НА ТЛІ ПАДІННЯ МОРАЛІ Й СІМ'Ї МИ СТАЛИ... ГРОМАДЯНАМИ. НЕ ВІРИМО В ДОБРО, З ЖАХОМ ДУМАЄМО ПРО МАЙБУТНЄ НАШИХ ДІТЕЙ, ПРОТЕ РОЗУМІЄМОСЬ У ПОЛІТИЦІ. ЯК У 1917-му?

I. ПОЛІТИКА

Чи змінився ступінь довіри до керівництва СРСР?

— Значно підвищився — 3 відсотки;
— дещо підвищився — 17 відсотків;
— дещо зменшився — 17 відсотків;
— значно зменшився — 51 відсоток;
— важко відповісти — 13 відсотків.

Рейтинг політичних діячів після подій ДКНС має такий вигляд:

1. Б. Єльцин — 75 відсотків;
2. М. Горбачов — 44 відсотки;
3. Л. Кравчук — 39 відсотків;
4. А. Собчак — 31 відсоток;
5. І. Силаєв — 19 відсотків;
6. Н. Назарбаєв — 14 відсотків;
7. О. Руцькой — 12 відсотків;
8. Р. Хасбулатов — 7 відсотків;
9. О. Яковлєв — 4 відсотки;

інші — 26 відсотків;
важко відповісти — 3 відсотки.

У чому полягає відповідальність М. Горбачова за спробу ДКНС?

— Добір кадрів — 73 відсотки;
— нерішучість у діях — 48 відсотків;
— поступливість — 42 відсотки;
— заклик до надзвичайних заходів — 7 відсотків;
— участь у військовому перевороті — 13 відсотків;
— важко відповісти — 9 відсотків.

Що завадило успіхові перевороту?

— Опір народу — 65 відсотків;
— дії Росії — 50 відсотків;
— повернення Горбачова — 10 відсотків;
— погана підготовка путчистів — 42 відсотки;
— розкол між ними — 15 відсотків;
— важко відповісти — 4 відсотки.

Важко передбачити, як відповідатимуть жителі інших республік, зокрема Росії, можливо, на перше місце вони поставлять «свої рішучі дії», а респонденти України першочергово відзначили опір народу без розподілу на республіки.

Як змінилося б ваше життя, коли б путчисти втримали владу?

— Змінилося б на краще — 3 відсотки;
— змінилося б на гірше — 59 відсотків;
— не змінилося б — 25 відсотків;
— важко відповісти — 13 відсотків.

Певно, шість років перебудови пішли на користь. Більшість респондентів пов'язують своє життя все ж таки з демократією, яка пробудила в них гідність і свідомість, а не з диктатом. З другого боку, виникає загроза встановлення диктатури демократичними силами. В тому, що така загроза є, впевнені 33 відсотки, 35 — впевнені у протилежному, 26 — не змогли відповісти.

Що відчувають опитані після провалу ДКНС?

— Надію — 46 відсотків;
— страх — 17 відсотків;
— радість та жаль — по 8 відсотків;
— важко відповісти — 12 відсотків;
— почуття мало цікавлять — 12 відсотків.

Респонденти вважають, що тяжкі часи:

— Зараз — 21 відсоток;
— позаду — 4 відсотки;
— попереду — 68 відсотків;
— важко відповісти — 7 відсотків.

Оптимізму, що й казати, замало, і звідки йому взятися, якщо засоби масової інформації кожного дня повідомляють про загрозу голоду, розвал економіки, корупцію та міжнаціональні конфлікти. Щоправда, загроза останніх, слава Богу, поки що Україну обминає.

До чого приведе перетворення республік на незалежні держави?

— До співробітництва — 58 відсотків;
— до загострення конфліктів — 26 відсотків;
— важко відповісти — 15 відсотків.

Якими будуть відносини між Росією та іншими республіками?

— Кращі — 36 відсотків;
— гірші — 28 відсотків;
— не зміняться — 23 відсотки;
— важко відповісти — 13 відсотків.

Як відреагували респонденти на пропозицію «заморозити» питання про кордони між республіками?

На противагу закидам російського керівництва респонденти, опитані на Україні, не зазіхають на території інших республік. За те, щоб залишити існуючі кордони, висловилося 66 відсотків; проти — 15, не змогли відповісти — 18.

II. ПИТАННЯ МОРАЛІ

Ваша віра в добро зміцнилася чи послабшала?

— Зміцнилася — 26 відсотків;
— послабшала — 54 відсотки;
— важко відповісти — 19 відсотків.

Незважаючи на те, що більше половини опитаних втрачають віру в добро, 55 відсотків вважають, що здебільшого люди добрі, 26 — злі; 19 — не змогли відповісти.

III. СІМ'Я

57 відсотків респондентів, за їх свідченням, не змогли відпочити влітку так, як їм того хотілося б, 23 відсотки задоволені своїм відпочинком і 20 відсотків не змогли відповісти.

Не секрет, що проблеми виховання дітей відрізняються від проблем, існуючих у розвинутих капіталістичних країнах. Якщо в країнах Заходу перше місце посідають проблеми алкоголізму, наркоманії та проституції малолітніх, то в нас на першому місці проблеми матеріальні: одяг — 79 відсотків, харчування — 64, спілкування — 45, лікування — 28, освіта — 24, дитячі садки — 19.

У яких сім'ях виникає найбільше проблем з вихованням дітей?

— 1—2-є дітей — 9 відсотків;
— більше двох — 46 відсотків;
— рівною мірою — 44 відсотки.

80 відсотків респондентів труднощі у вихованні дітей пов'язують з відсутністю у сім'ї одного з батьків, так званими неповними сім'ями, 17 відсотків вважають, що кількість батьків не впливає на виховання, 3 відсотки зазначили, що труднощі виникають і в повних сім'ях.

Останнім часом багато пишеться про те, що дитяча захворюваність невпинно зростає. Батьки і лікарі б'ють на сполох. Знижується народжуваність дітей, особливо на Україні після чорнобильської аварії. З чим же пов'язані хвороби та послаблення здоров'я у дітей, на думку опитаних?

— З екологічними умовами — 95 відсотків;
— поганим харчуванням — 73 відсотки;
— поганим здоров'ям батьків — 31 відсоток;
— поганим лікуванням у поліклініках — 25 відсотків;
— браком уваги з боку батьків — 21 відсоток;
— пияцтвом батьків — 15 відсотків;
— іншими обставинами — 5 відсотків.

Дослідження показало, що більшість опитаних не пов'язують виховання у дітей високих моральних якостей, здобуття освіти, а також такі негативні явища, як пияцтво та наркоманію, з кількістю дітей у сім'ях. Це наочно ілюструє таблиця.

Запитання	Сім'ї: 1—2-є дітей	Сім'ї: більше двох дітей	не пов'язано з кількістю дітей
У яких сім'ях ростуть здорові діти?	6	18	75
З яких сімей виростають діти людьми, добрими?	1	29	70
У яких сім'ях діти здобувають хорошу освіту, виховання?	30	3	67
У яких сім'ях діти схильні до пияцтва і наркоманії?	8	6	86

Проблема пияцтва і наркоманії не пов'язана, на думку опитаних, з матеріальним забезпеченням у сім'ях. Так, вказали, що ці негативні явища притаманні дітям з добре забезпечених сімей, 15 відсотків, із малозабезпечених — 11 відсотків, не пов'язують з рівнем забезпеченості — 75 відсотків.

У чому ж причина цих негативних явищ? Думки респондентів поділилися майже порівну. 47 відсотків вважають, що наркоманія та пияцтво притаманно дітям з неповних сімей, 51 відсоток — не пов'язують ці явища з наявністю одного або двох батьків.

У зв'язку з підвищенням рівня інфляції в країні держава впровадила грошову допомогу сім'ям, що мають дітей. Який вид державної допомоги найпотрібніший?

— Грошова допомога — 39 відсотків;
— пільги — 26 відсотків;
— безплатне харчування — 21 відсоток;
— інші — 14 відсотків.

У яких умовах опиняться сім'ї, де є малолітні діти?

— У кращих — 2 відсотки;
— у гірших — 65 відсотків;
— у таких самих — 33 відсотки.

При такому «оптимізмі» важко розраховувати, що кількість немовлят на Україні найближчим часом збільшиться до того рівня, щоб їх кількість переважала кількість смертей.

За період існування радянської влади проголошувалося чимало лозунгів, і один із них: «Все найкраще — дітям». Ми запропонували опитаним висловити своє ставлення до деяких тверджень.

Згодні з тим, що: в СРСР існують рівні можливості для розвитку дітей — 36 відсотків, 64 відсотки — протилежної думки; держава повинна допомагати сім'ям з малолітніми дітьми — згодні 97 відсотків; 3 — ні; сім'я повинна планувати народження дітей — 85 відсотків, 15 — протилежної думки.

Центрально-українське відділення всесоюзного центру вивчення громадської думки.

Підготувала до друку Інесса ЛАНОВСЬКА.

Двадцята частина Європи

ЮНЕСКО І УКРАЇНА

На 26-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, що проходить у Парижі, виступив глава делегації України, перший заступник міністра закордонних справ України М. Макаревич. Вітаючи вступ до ЮНЕСКО Литви, Естонії, Латвії і Тувалу, він відзначив небувалу динаміку світових процесів сьогодні і підкреслив, що за минулі два роки ЮНЕСКО цілком відповідала вимогам часу.

На думку представника України, незважаючи на бюджетні труднощі, ЮНЕСКО вдається об'єднувати зусилля Міжнародного співтовариства навколо заходів, що мають всесвітнє значення. Це, перш за все, представницькі форуми, великомасштабний проект «Шовковий шлях» і розпочата програма ЮНЕСКО — «Чорнобиль».

Україна, підкреслив глава делегації, з особливою зацікавленістю ставиться до природоохоронного аспекту діяльності ЮНЕСКО, бере активну участь у відповідних програмах. Він подякував державам-членам, що прийшли на допомогу після біди, яка трапилася у Чорнобилі, і сказав, що Україна з надією дивиться на розвиток співробітництва, направленого на те, щоб навчитися спільно долати наслідки цієї і подібних катастроф.

Торкаючись діяльності ЮНЕСКО в галузі культури, М. Макаревич висловив занепокоєння у зв'язку з труднощами, зокрема, під час реалізації такої безпрецедентної міжнародної кампанії, як Всесвітнє десятиліття культури. На його думку, серйозною прогалиною є і відсутність уваги з боку ЮНЕСКО до слов'янських культур, які є міцним і самобутнім пластом світової культури. Глава делегації України висловив надію, що рішення Виконради ЮНЕСКО, яким визначається неправомірність такого становища, буде враховано під час доопрацювання програми.

На 26-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО була прийнята резолюція, одним із авторів якої виступила Україна. Резолюція передбачає координування міжнародних зусиль з тим, щоб засобами освіти і шляхом поширення «культури демократії» сприяти зміцненню парламентських форм демократії в країнах Східної Європи. Мета цих дій полягає в тому, щоб, використовуючи багатий інтелектуальний потенціал ЮНЕСКО, допомогти цим країнам в установленні міцної демократії, у забезпеченні поваги прав людини, створенні атмосфери поваги і терпимості, підвищенні ефективності роботи. Все це, на думку учасників конференції, буде сприяти консолідації суспільства у вирішенні складних проблем, які стоять перед східноєвропейськими країнами, в тому числі і перед Україною.

Передбачається, що для реалізації цих планів, крім держав — членів ЮНЕСКО, підключаться міжнародні неурядові організації, фонди, національні установи і організації різних країн.

Крім того, конференція одноголосно прийняла пропозицію України про активізацію руху клубів і асоціацій ЮНЕСКО як важливої форми залучення молоді до міжнародного співробітництва, зокрема, до реалізації цілей ЮНЕСКО, формування у молодого покоління поваги до культури інших народів, сприйняття загальнолюдських, гуманістичних, етичних і культурних цінностей та ідеалів. У цьому контексті даний рух може відіграти важливу роль у вирішенні міжнаціональних конфліктів, їх запобіганні.

Активно підключившись до згадуваного руху, ставши членом Всесвітньої федерації асоціацій та клубів ЮНЕСКО, Україна запропонувала також провести у Києві в 1993 році Європейську регіональну конференцію асоціацій і клубів ЮНЕСКО.

Прес-центр МЗС України.

Експрес-новини

Як повідомило агентство Ассошіейтед Пресс, президент ЧСФР Гавел зустрівся у Вашингтоні з міністром оборони США Чейні. Сторони обговорили питання експорту чехо-словацької зброї та можливості надання ЧСФР статусу асоційованого члена НАТО.

* * *

Делегації трьох прибалтійських держав прибули до Лондона для обговорення умов вступу Литви, Латвії та Естонії до Європейського банку реконструкції та розвитку.

* * *

Президент США Буш виступив у Вашингтоні перед ветеранами ЦРУ. Він підкреслив, що Сполучені Штати не мають наміру згортати свої розвідувальні служби, але їх треба реконструювати в зв'язку з новими умовами. Першочерговим завданням ЦРУ, за словами Буша, є боротьба за нерозповсюдження зброї масового знищення.

Наш прес-клуб

А що робитиме ЦРУ?

The Washington Post

Події, які відбулися нещодавно на міжнародній арені, зробили ЦРУ застарілим знаряддям політики в галузі національної безпеки. ЦРУ треба розпустити, а ті необхідні функції, які воно виконує, передати решті чиновницького апарату, що займається проблемами національної безпеки.

Розвідка, головним центром якої є ЦРУ,— це плід закону про національну безпеку від 1947 року. Вона була створена у відповідь на погрози на міжнародній арені. Але розвиток її діяльності відбувався за відсутності якогось загального задуму і плану, завдання розвідки дедалі більше визначалися вузько егоїстичними інтересами. І це призвело до того, що дублювання потреб і ресурсів для збирання інформації стало однією із серйозних проблем.

Серед відкритих погроз національній безпеці в період після 1947 року — спроби радянського комунізму поширити свою гегемонію на Європу, а згодом на більші території третього світу. Характер цих погроз змінився, і змінилися проблеми, що погрожували демократії, однак основна структура розвідки залишилася без зміни.

Великі кошти асигнувалися на аналіз динаміки політичного і військового стану в Радянському Союзі. Які результати цього — невідомо. Наукові установи і мозкові тресті, що спеціалізуються на дослідженнях ситуації в Радянському Союзі, добивалися принаймні таких самих результатів у прогнозуванні важливих тенденцій і подій у Радянському Союзі. А деякі добилися ще кращих результатів, незважаючи на відсутність доступу до секретних розвідувальних даних. У третьому світі аналіз загрози з боку Іраку перед серпнем 1990 року був явно недостатній. Цей промах ЦРУ, можливо, став певною мірою відбитком того, що творці політики в США були одержимі ідеєю поліпшення відносин із Саддамом Хусейном, але це непробачно.

Проблема у зв'язку з реформістським підходом до розвідки полягає в тому, що він будується, в основному, на визначенні того, якими стануть потреби національної безпеки щодо розвідки у наступному столітті. Конфлікт буде характерною ознакою XXI століття такою ж мірою, як і нинішнього. Однак триває метаморфоза характеру наступних небезпек, причому проблеми розповсюдження ядерної зброї, потенціалу ведення біологічної та хімічної воєн, виробництва наркотиків, передачі техніки і технології та економічні проблеми вийшли на перший план у сфері національної безпеки.

Вимоги до потенціалу стратегічної і тактичної ядерної зброї, як і раніше, будуть дуже високі, незалежно від того, чи зосереджуватиметься увага на Радянському Союзі, Китаї чи третьому світі. Контроль над озброєнням і далі залишається необхідною функцією розвідки. Але всю цю діяльність можна здійснювати поза ЦРУ. Недавня реорганізація розвідувальної інфраструктури Пентагону почасти проведена у зв'язку з визнанням того, що збройним силам доведеться субсидувати самим свої потреби у сфері розвідки.

Поява багатополюсної міжнародної обстановки в галузі безпеки вимагає розширення збору розвідданих у політичній і військовій галузях у тих районах, де ЦРУ зосередило недостатні ресурси.

Міжнародний тероризм і захоплення заложників пішли на спад, але проблема «сірих областей» — тих регіонів світу, куди немає доступу або де немає навіть національної влади,— набуває дедалі серйознішого характеру. Приклади — Судан, Анди, Ефіопія, Сахара, Гімалаї та Середня Азія. Дедалі більшому контролю підлягають партизани, які ненавидять іноземців. Вони — і це зовсім не випадково — виготовляють наркотики, потік яких спрямований у Сполучені Штати, а тепер і в Західну Європу. Організація «Сендеро луміносо» в Перу — приклад того, як такий рух використовує наркотики для фінансування своїх дій. Збір розвідданих і намагання завадити торгівлі наркотиками настільки неефективні, що деякі творці політики в Сполучених Штатах опустили руки.

Що можна зробити? Сенатор Патрік Мойніхен запропонував закон «про холодну війну» від 1991 року, який обов'язки ЦРУ по збору розвідданих перекладає на державний департамент. Збір даних про політичне і економічне становище у цьому світлі може послідовніше і розумніше здійснювати саме він. Державний департамент, можливо, виступає проти цього і доводить, що розвідувальні завдання поставлять під загрозу його дипломатичні функції. Але дипломатичне прикриття для офіцерів розвідки впродовж багатьох років стерло цю різницю.

Військовою розвідкою набагато успішніше займається Пентагон. Він має знання і досвід, у нього є люди, які збирають інформацію в особі військових аташе.

«Вашингтон пост» (США).

Інформ-шоу

І ТУТ «СЕКСОТИ»

У спорті трапляється багато несподіванок, але ця стала однією з найсенсаційніших. Більшість тренерів, спортивних керівників колишньої НДР були агентами німецької спецслужби «Штазі». Мартін Кіліан, віце-президент Німецького спортивного союзу, признався в інтерв'ю для радіо про те, що він не завжди міг захистити своїх атлетів від «витівок» могутньої секретної поліції. Хоча «Штазі» ніколи не намагалася «тиснути» саме на нього, багато хто з адміністраторів, спортсменів і лікарів спортивних команд співпрацював з «Штазі», бо служба безпеки у таких випадках гарантувала виїзд за кордон без будь-яких перешкод.

ЧОМУ АБОРИГЕНИ З'ЇЛИ КУКА!

Атмосферні потепління загрожують існуванню держав на коралових атолах і островах Тихого океану. Більшість з цих «бананово-пальмових» клаптиків землі вже нині потерпають від штормів. Серед острівних держав найближчими десятиліттями у водах Тихого океану можуть зникнути Федеративні Штати Мікронезії, Маршалові острови, Кірібаті, Ніус, острови Кука і Тувалу. Особливу небезпеку існуванню цих «райських» куточків створюють хімічні підприємства, які продовжують випуск товарів, що сприяють «парниковому» ефекту. Якщо біда станеться, то 100 тисяч жителів залишаться без будь-яких засобів для існування і... без батьківщини. Як заявив один з керівників Мікронезії, все, що робиться для врятування островів, це «дуже мало і, можливо, надто пізно».

Погляд

ЩОБ ПРЕЗИДЕНТ ВЖИВ ЗАХОДІВ

СНІД — хвороба страшна. Тому кожна держава втілює в життя спеціальні програми, спрямовані на боротьбу з цим злом. Але, як вважають маніфестанти біля воріт Білого дому, коштів, що виділяються на ці цілі, явно недостатньо. Щоб ще раз привернути увагу до важливої проблеми, вони вирішили у досить своєрідний спосіб наочно показати динаміку зростання кількості загиблих від СНІДу за останні роки.

Фото ТАРС.







РОЗБІР ПОЛЬОТІВ

Ще, здається, вчора осінь легко роздавала санкції для бажаючих мітингувати. І ось... Можливо, навіть природі не терпиться — перший сніг пішов за п'ять тижнів до першого грудня.

А, можливо, тут інший смисл — остудити емоції перед вирішальним кроком?

Отож, може, й на краще, що на якийсь час встановилася нельотна погода, однаково незручна як для мітингових обіймів, так і для мітингових же протистоянь. Кумири майданів і телеекранів, політавши над наелектризованим людським морем, опустилися на землю. Саме час провести, як мовиться, розбір перших польотів — не після Першого грудня, а до того. Так роблять навіть птахи. Тому вони завжди повертаються додому, на диво всім, хто не літав. Першого грудня буде не день нашого відльоту. Навпаки — це буде день повернення України на Україну. Отож, присядьмо перед польотом.

Фото Михайла САЧКА.









«МИ ДОПОМАГАЄМО ЗНАЙТИ СПІЛЬНУ МОВУ»

Коли цар Петро надумав прорубати вікно в Європу, він поїхав до Голландії і працював теслею на верфі. Щоб власними руками відчути європейську культуру і підприємництво.

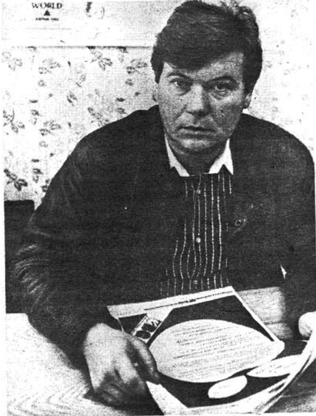
Антагоніст царя, гетьман Мазепа, кажуть, знав голландську мову і читав амстердамські газети. Щоб знати європейську політику і (як би ми тепер сказали) європейський бізнес.

Це, звичайно, лише два факти з історії, але зовсім не з розряду курйозів. Протягом століть Голландія демонструє Європі високий стандарт і стабільність підприємництва, передовий технологічний рівень і діловитість.

На жаль, рівень українсько-голландських зв'язків зовсім не відповідає потенціалу наших країн. Навіть можна сказати, що ми один для одного досі «терра інкогніта».

В Україні, в Києві, з червня почав обживатися голландсько-український «економічний форпост» — спільне підприємство «Юкрейніен бізнес груп» («Український бізнес-центр»), створене фірмою «Прокос маркетінг консалтінг» та Київським торгово-економічним інститутом.

Про його діяльність розповідає генеральний директор СП **Ігор ДАНІШЕВСЬКИЙ.**



— Ігоре Миколайовичу, що підштовхнуло нашу та голландську сторони створити спільне підприємство в такий досить непевний час?

— Відома фірма «Прокос», звичайно ж, має намір якомога ретельніше вивчити наш ринок, визначити коло наших фірм, бізнесменів, які міцно стають на ноги і здатні вести незалежну, взаємовигідну економічну діяльність. «Прокос» має стабільну торговельну мережу, надає посередницькі послуги, поставляє передові технології, устаткування в багатьох сферах промисловості і, зрозуміло, споживчі товари. Це торгівля на найвищому світовому рівні.

А Київський торгово-економічний інститут (теж визнаний науковий і навчальний центр) саме почав готувати спеціалістів міжнародної категорії за спеціальностями «менеджер» та «комерсант». Але ж ви розумієте, що просто смішно таким спеціалістам подавати світовий досвід лише «на пальцях». Зрештою, навіть створення теоретичної бази для спеціальних курсів коштує валюти.

Отже, щоб якісно підготувати фахівців, потрібні валюта і практика за кордоном. Ми не стали «циганити» в держави. Валюту заробляє наше СП.

Ми виходимо з тієї перспективи, що незалежна Україна, за дослідженнями західноєвропейських ділових центрів, має найвищий в колишньому Союзі ринковий потенціал. Виявити його, сформувати ринок — то вже турбота підприємців. Зокрема, СП «Український бізнес-центр» забезпечує кадрову основу нових ринкових структур.

Це дуже важливо. На мій погляд, саме для майбутнього нашої держави. Хоча, мушу сказати, ми свідомо тримаємося подалі від бюрократичних державних структур. До речі, західні бізнесмени це вітають.

— Отже, свої прибутки ви вкладаєте в підготовку кадрів. Але ж це майже благодійність! Незвично для спільних підприємств.

— Ні, для благодійності в нас є інші об'єкти. Ми вкладаємо прибутки фактично в майбутнє довгострокове взаємовигідне партнерство. Закладаємо певні гарантії, що ринкові структури в нас діятимуть кваліфіковано. Зрозумійте правильно: звичайно, мати прибуток — наша мета, як і будь-якого бізнесу. Але ми не хочемо, не збираємося «знімати вершки», накручуючи ціни. До речі, тарифи і комісійні за послуги в «Українському бізнес-центрі» найнижчі. А діяльність СП, зважте, передбачена на 25 років. Тобто, ми свідомо підкріплюємо своєю комерційною поміркованістю імідж стабільного партнера. Для нас це важливіше, ніж надприбутки, які легко одержати, коли навколо буквально економічний бандитизм.

Проте, незважаючи, що досі ми робимо багато внесків на розвиток підприємства, за кілька місяців СП вийшло на самоокупність, має певний прибуток.

— Яку ж конкретно діяльність ви розгортаєте?

— Перш за все сьогодні — виставково-посередницьку. Маємо 1800 квадратних метрів площі (а ціни для українських фірм найнижчі — 1,8 карбованця за метр). Угорські фірми забезпечили обладнання вищого класу — фактично в нас створюється незалежний посередницький центр з інформаційним банком фірм, товарів, послуг. Кредо таке: хто скористався нашими послугами один раз, має зрозуміти, що вигідно стати постійним клієнтом.

Крім того, маючи наукову базу торгового інституту, висококваліфікованих спеціалістів з консалтингу (юристів, товарознавців, менеджерів), ми даємо певні гарантії: українського партнера буде захищено від тиску досвідченіших, спритніших «фірмачів», а іноземні партнери захищені від авантюризму, недолугості певної категорії наших ділків. У нас є можливості заздалегідь оцінити їх спроможність, а потім допомогти сторонам знайти спільну мову.

Мета «Українського бізнес-центру» — наполегливо виводити бізнес незалежної України (звичайно, в межах наших можливостей) на прийнятний в світі рівень.

Незабаром ми матимемо повний комплекс бізнес-центру. Необхідний зв'язок (телефони, факси, телекси) є вже сьогодні; завершується будівництво готелю. Обладнають його угорські фірми. Орендуватимемо поряд з готелем гараж, де буде прокат автомобілів для бізнесменів, відкриваємо валютний ресторан з виключно екологічно чистими продуктами. Не поспішайте іронізувати: мовляв, самим їсти нічого. По-перше, це необхідний компонент бізнес-центру. По-друге, мають же десь дістати практику люди, які розповсюдять одержаний досвід? Це теж система підготовки кадрів (як і готель, гараж, виставки).

— Ігоре Миколайовичу, серед інших видів діяльності в Статуті «УБЦ» є «виробництво екологічно чистих продуктів та продукції, що сприяє виведенню радіонуклідів з організму». Що це — добрий намір, данина «моді»?

— Нінскільки — це цілком реальні плани. Взагалі я переконаний, що всі СП повинні з перших кроків щось реально давати Україні. Налагоджувати виробництво. Бо ж посередництво можливе лише тоді, коли виробляються товари.

Основа для нашого виробництва — харчові добавки, винайдені науковцями кафедри технології громадського харчування і кафедри продовольчих товарів. Вони дійсно сприяють виведенню радіонуклідів. Це підтвердили дослідження в Київському радіологічному центрі. Технологія одержала золоту медаль ВДНГ, є постанова (тоді ще) Ради Міністрів УРСР про впровадження. Готові до виробництва 140 найменувань продуктів харчування! Дослідне виробництво на названих кафедрах вже здійснюється. Ми готові його розширити з партнерами, які до нас звернуться.

— Наскільки я знаю, зарубіжні фірми виявили неабиякий інтерес до цієї технології?

— Так. Але пріоритет, повторюю, ми надаємо українському бізнесу. Це наша справа. Це наша життєва необхідність. А в принципі, можливо, це той щасливий випадок, коли ми можемо створити солідний імідж українським товарам. Такий собі цікавий парадокс: в післячорнобильському Києві — екологічно чисті продукти харчування. Якщо підтвердимо якість, витримаємо марку — з цим можна виходити на світовий ринок. Звичайно, коли забезпечимо наших людей.

Вів бесіду
Віталій ГАРМАШ.

110 КІЛОМЕТРІВ ЗАХІДНІШЕ УКРАЇНИ

Питання «Що робити?» щодо нашої економіки полонить уми практично всіх. Що не треба робити, ми ніби вже зрозуміли на власному гіркому досвіді.

Заяви маститих економістів часто-густо протилежні. За маніпуляціями уряду, дебатами у Верховній Раді ми ледве встигаємо стежити. Тим часом життя стає дедалі дорожче і важче.

Проте є люди, котрі намагаються відповідь на сакраментальне питання «що робити?» дати конкретними діями. Так діють бізнесмени України та південної Угорщини, проводячи в Києві виставку-продаж споживчих товарів, обладнання та технологій. Вони демонструють можливості малого та середнього бізнесу, акціонерних та кооперативних засад виробничої діяльності.

Давайте скористаємося можливістю і придивимося до угорських партнерів, які пропонують співробітництво.

Можливо, їх досвід стане для наших підприємців пробудженням впевненості: а хіба ми так не можемо?

Бекешська область Угорщини лежить у південно-східній частині країни. Проживає тут 410 тисяч чоловік, причому більша половина — в 11 містах. Від кордонів України область віддіялють 110 кілометрів. Займає вона трохи більше шести відсотків території Угорщини, але тут виробляється до десяти відсотків всієї сільгосппродукції. Найродючіші грунти республіки — саме в Бекешській області. Найбільш поширені — зернові, кукурудза, соняшник, соя, вирощується велика кількість помідорів, перцю, кавунів, цибулі. Вельми високо розвинене насінництво.

Ефективне сільське господарство (а нашій Україні з її чорноземами гріх не мати такого), зрозуміло, продиктувало створення потужної харчової промисловості. Її продукцією область торгує не тільки по всій Угорщині, а й значну частину експортує. В переробній промисловості діють великі заводи, фабрики і невеликі підприємства. Мирно, сказати б, співіснують, доповнюючи одне одного. Фірми харчової промисловості Бекешської області готові поділитися з українськими господарствами досвідом, передати комплексні технології.

...Скільки вже було в нас програм з вирішення житлової проблеми. Всі їх розбивала... цегла. Звичайна цегла, якої хронічно не стає на Україні, зовсім не бідній на родовища глини. В Бекешській області вважають інакше: якщо наші грунти багаті на глинозем, то не може бути ніякої причини, щоб не розвинути виробництво будівельних матеріалів. Замість паперових програм тут створили високотехнологічне виробництво цегли, черепиці, скла. Якщо когось з вас допекла цегляна незворушність бюрократичних структур нашого «будівельного комплексу», можете одержати обладнання, технології від угорських партнерів.

Промисловість у Бекешській області почала активно розвиватися і модернізуватися починаючи з 60-х років. На промислових підприємствах працює 44 відсотки працездатного населення області. В багато країн світу поставляється продукція цих підприємств: промислове і сільськогосподарське обладнання, токарні інструменти, опалювальні котли, взуття, одяг, меблі, вироби зі скла, спортивне майно, освітлювальні прилади, іграшки та багато іншого.

Власне, вражає не широкий асортимент виробів, а те, що чверть(!) всієї промислової продукції виробляють 70 кооперативів. Наше іронічне ставлення до всього «кооперативного» тут недоречне — продукція іде на світовому рівні. Звичайно, ця форма підприємництва зародилася тут не вчора, а майже 40 років тому. Можливо, наші кооператори ясніше побачать перспективу, вивчивши досвід угорських колег. Напевне, і для наших державних структур, поглинутих проектами приватизації, не варто проходити повз перевірений часом угорський досвід.

Ринкові зв'язки угорських фірм відзначаються відкритим характером, особливо останніми роками. Вони прагнуть до зміцнення старих і встановлення нових контактів з підприємцями України. І при тому готові розвивати зовнішньоторговельні відносини в нових формах — аж до спільних інвестицій. Угорські партнери, таким чином, готові поділити ризик спільного підприємництва.

Саме з цією метою більш як 70 фірм південної Угорщини привезли на виставку в Київ (організовану СП «Український бізнес-центр») найрізноманітнішу продукцію, технології і ділові пропозиції. Оптова виставка-продаж проходить нині в Київському торгово-економічному інституті — на вулиці Кіото, 19 (станція метро «Піонерська»).

Виставка триватиме до 26 жовтня.

Роман СЕРГІЄНКО.

УКРАЇНА ЄДИНА, НЕПОДІЛЬНА



«ІСТОРІЯ ЗЕМЛІ ДОНЕЦЬКОЇ»

«Донеччино моя! Твоїх вітрів дихання я відчуваю знов, як в ті далекі дні, коли квітки в росі солодкого світання над голубим Дінцем всміхалися мені. Немов душею п'ю твого труда весну я у радості степів, у гомоні дібров, і музику гудків твоїх я знову чую, Донеччино моя, життя мого любов».

У широкому розумінні слова В. Сосюра називав Донеччиною Донецьку й Луганську області. Але, окрім нього, осібно про цей край говорили дуже мало. Стус, Світличний, Тихий, Дзюба, Голобородько... Сьогодні до них прилучається і щирий голос донецького історика **ПЕТРА ЛАВРІНА,** автора першої грунтовної розвідки з минувшини східних поселень українців. Спираючись на цілий ряд наукових джерел, він переконує в органічній приналежності до України земель між долішніми течіями Дніпра і Дону. Необхідність такого переконання очевидна, якщо брати до уваги ступінь зрусифікованості Донбасу і потребу становлення нового, невикривленого світогляду східняків. Якоюсь мірою ця праця має відповісти і на центральне запитання, що його задають російськомовні жителі краю: «Разве Донбасс — Украина?»

— Україна! Однак, щоб це усвідомити, треба переглянути історію не з позицій більшовицького інтернаціоналізму. Лише тоді утвердиться пошана до мов корінного й зайшлого населення. А мігрувало воно переважно з Правобережної України, згодом з Лівобережжя, Слобожанщини і лише частково з російських губерній. Ніхто ж не закине якогось мазепинства Далеві (Козакові Луганському), коли він пише у передмові до «Толкового словаря живого великорусского языка», що на пониззі Дону живуть малороси, а у верхів'ях — великороси. Це підтверджують і промови Миколи Скрипника, де йдеться про місце поселення втікачів з Сіверщини. Принагідно згадаймо і центр Війська Донського — Новочеркаськ. Черкасами у 16—17 століттях, відомо, звали українців. Ось аж де простежуються східні кордони запорізьких земель.

— У середньовіччі творилися основи вже не першої за ліком української державності. Ви ж заглядаєте далі, у глиб віків...

— І тисячоліть. Задовго до нашої ери жили тут народи Дніпро-Донської культури, яка поширилася від Дону до Прип'яті. Значить, та твердь, яку ми нині топчемо, споконвіку була зв'язана із загальноукраїнською етнічною територією, що сягала ще далі — аж до Берестейшини (Брестщини). До Білорусії вона відійшла вже за нашої пам'яті, коли Сталін «ділив» західні землі у 39-му.

Отже, первинне українське населення простежується ще у трипільській культурі. Американські мовознавці стверджують принципову подібність етруської і української мов, бо саме остання послужила ключем до розшифрування древніх рукописів. Коли це буде доведено абсолютно, матимемо останнє підтвердження, що наша мовність — найдавніша із слов'янських.

За Михайлом Грушевським, українського походження були й анти, які жили в умовах військової демократії і чиї поселення доходили до Азовського моря. Їх пойменовано ще козаками шостого століття. Одна із спільнот — звичаї. Територією нинішнього Донбасу мандрували їх нащадки-бродники. Жили вони поміж кочові народи, які тут проходили — хозари, залишки сарматських племен, угри, булгари, печеніги, торки, половці...

— Потім — Київська Русь. Ця сторінка історії нашої більш-менш відома. Зате далі, після битви на Калці, з середини 13 і до початку 16 століття застить чорна хмара. Майже все стерла Золота Орда.

— Це один з найчорніших періодів життя України. Сліди нашого автохтонства простежуються дуже скупо. Знову зринає світло приблизно 1500-х років, якими датується заснування Домахи — козацького зимівника на території нинішнього Маріуполя. Другий центр відродження сходу українства — Святогірський монастир, який заснували київські ченці. Навкіл них і почали виникати численні запорозькі поселення. І зрештою українці знову стають тут такою впливовою силою, що польському королю Стефанові Баторію не залишається нічого іншого, як 1576 року дарувати їм землі від Самари по Дін у довічне користування. Правда, тепер нам заперечують, і мовби резонно, яке мав він на те право?

— А тим часом уся українська історія — нескінченний ланцюг безправ'я, коли народові нав'язували не ним писані закони. Нам і тепер, як сказано, належить будувати правову державу, послуговуючись неоднозначними тлумаченнями союзного і республіканського зводів законів, поки їх не замінено іншими.

— І не треба цьому перечити, так завжди було і мало бути. Отже, й та королівська реляція, де укладено східні кордони Великого князівства Литовського по Сіверському Дінцю, теж мала юридичну силу. На той час московська експансія з півночі сюди ще не дійшла. А відтак, брати незаймані землі було цілком логічною основою феодального права. До того ж, не просто так даровано козакам землі, а з подвійною метою, щоб вони своїми грудьми затулили татарам вхід в Європу. Майже століття по тому підтвердив цю грамоту й універсал Богдана Хмельницького 1656 року, де також означено кордони вольності запорожців у тих же межах.

— Офіційна історія виставляє січовиків загарбниками території донського козацтва. Ясності у погамуванні цього давнього конфлікту, схоже, ніхто і не збирається вносити. Зручний обивательський аргумент: чия мова лунає, того і земля, — вочевидь, взяла на озброєння і серйозна наука?

— Хіба нам первина звикати до всіляких фальсифікацій? Справді, дружні зв'язки донців і запорожців порвалися після першого зруйнування Січі у 1709 році російським самодержцем Петром. Тимчасово залишені українцями землі при підтримці царату спробували прибрати до рук вихідці з рязанських козаків. І коли запорожці повернулися в свої хутори, звісно, почалася сварка. До Петербурга, в Сенат посипалися доноси, і імператриця Єлизавета у 1746 році видала Указ, яким жалувала землі на схід від Кальміусу донцям. Запорожці ж того не визнали і жили тут і далі.

Цьому є доказом мапа (карта), яка нині знаходиться у Дніпропетровському музеї імені Д. І. Яворницького. Уклав її де Брюкс, француз, який не мав жодних симпатій до запорожців. Про місцевість від Орелі до Міус там написано: «Жилище и зимовники запорожских козаков». Рік створення мапи — 1751-й, уже після згаданого Указу. Отже, услід за Яворницьким ми можемо твердити, що етнічна територія українців сягала у 18 столітті аж по Чабур, Єю, Кубань.

— Уже двісті років як сконала Січ... Нова українська суверенність зроджується 1917 року. І знову ж таки у межах колишньої козацької вольності. Отже, вікова асиміляція не мала успіху, коли вже вкотре, як фенікс із попелу, піднявся український народ?

— Наш генетичний корінь не всушили ні нападники, ні шовіністи-валуєвці. Зась виявилося і більшовикам, хоч те, що ми сьогодні маємо — то вже їх рук справа. А УНР їм стала кісткою в горлі. Між іншим, до 1924 року Україні належала і добра частина нинішньої Ростовської області з містом Шахти. Отоді, щоб відібрати у незалежної держави індустріальні центри, позбавити її економічної самостійності, спершу Тимчасовий уряд відриває промисловий терен, а вже більшовики ведуть свідому антиукраїнську політику: член ленінського уряду Артем багнетами створює Донецько-Криворізьку республіку.

Хоча ми й самі де в чому винні. Ми — гречкосії, годували зерном пів-Європи і не полізли у шахту. Поліз у неї прийшлий пролетаріат. Нерідко й не зі своєї волі прийшов. Весь час, починаючи з 18 століття, від сербів і рязанських козаків Донбас наводнювали переселенцями. Темпи варіювалися диригентською рукою спочатку із Петербурга, а потім із Москви. Після планового голоду 33-го року, коли вимерли наші села, настала черга бідняків Івановської губернії. Є на це і відомість, скільки всього прибуло ешелонів. Правда, частина тих людей не змогла витримати духу смерті і втекла назад.

— У таблицях і діаграмах ви виводите динаміку русифікації краю. Форсованого характеру ця акція набуває, як донині стверджувалося, з післявоєнної відбудови шахт чи ще з голодомору початку тридцятих?

— На жаль, точних даних на це поки що не відшукалось. Але все говорить про безупинне зниження відсотка українців. Зниження навмисного, а нерідко і фальсифікованого. Та взяти тільки школи — цей лакмусовий папірець здоров'я всякої нації. На Донеччині лише троє дітей з сотні мають змогу навчатися рідною мовою!

— Петре Івановичу, ви не професіональний історик і взялися за написання унікальної, притому такої відповідальної праці...

— Чому ж не професіонал? Політичний в'язень, учитель, поліглот. Перекладав, до речі, з усіх слов'янських, германських, романських, з угорської і японської мов. Словом, і книжкового, і життєвого досвіду здобув аж з перебором. Але застосувати його по-справжньому, на власний розсуд, зумів, лише вийшовши на пенсію. Мав спершу намір зайнятись етимологічними розвідками, дослідити походження слова «Україна» — для цього вивчив навіть мертву полабську мову... Та наспіли не ті часи, щоб працювати для потомків, про допомогу волає душа сучасників. Адже ми живемо у жахливій несвідомості, аби знову реально говорити про незалежність України, особливо на нашому сході. Тому й засів за історію Донбасу. Спершу то було невелике дослідження, яке зрештою розрослося до розмірів пристойної книги.

— І коли ваша праця вийде на люди?

— Ще будучи в рукопису, «Історія землі Донецької» оголошена «ярым национализмом», хоча писав я її виключно на основі відкритих радянських джерел, бо до архівів не допустили.

Журнал «Дніпро» обіцяє дати дещицю, донечани мають намір видрукувати окремою книгою, грошима допомогла РАУ, але де той папір сьогодні...

Однак сама книга, нехай і найкраще видана, то лише один з етапів великої просвітницької роботи, яку всім демократичним силам ще вести та й вести серед уніфікованого до штучно-середнього рівня задуреного населення Донбасу. Не той час нині, щоб боятися чесним людям щиросердо працювати на ниві українознавства для освідомлення земляків. А таким, як я, та ще й після десятиліть табірних «спокутувань націоналістичних гріхів», сам Бог велів присвятити кінець життя тому, на що покладено молодість.

Щойно засів за тему «Колонізація південно-східної України». Сподіваюся, цей труд не буде зайвим для виправлення писаної до нас і про нас історії. Для кожного головне усвідомити, що ми нізвідки не прийшли, а жили тут споконвіку, що ми — аборигени (авогідо — від самого початку). Ми у себе вдома, ми нікого не завойовували, нікого не підкоряли, нікому не накидали своєї влади і волі. І хочемо лиш одного — визнати нас рівноправними поміж світових і європейських народів, визнати право українців жити і будувати власну державність на прабатьківській землі.

Розмову вів Сергій СКИБА,
власний кореспондент «Голосу України».
Луганськ.

Точка зору міністра

Генерал-полковник МОРОЗОВ:

СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІЙСЬКА— ПРОЦЕС НЕЗВОРОТНИЙ

ОДНІЄЮ З ГОЛОВНИХ ОЗНАК ДЕРЖАВНОСТІ Є ВЛАСНІ ЗБРОЙНІ СИЛИ. СЕРПНЕВА ПЕРЕМОГА ДЕМОКРАТІЇ В МОСКВІ, ЗДАВАЛОСЯ, ОСТАТОЧНО ЗРУЙНУЄ БАР'ЄРИ НА ШЛЯХУ ПОВНОЇ СУВЕРЕНІЗАЦІЇ РЕСПУБЛІК КОЛИШНЬОГО СОЮЗУ. АЛЕ, НА ЖАЛЬ, ЦЬОГО НЕ СТАЛОСЯ. І НОВИЙ МІНІСТР ОБОРОНИ Є. ШАПОШНИКОВ, І НОВОПРИЗНАЧЕНИЙ НАЧАЛЬНИК ГЕНШТАБУ В. ЛОБОВ ВИСТУПАЮТЬ З ЯЗОВСЬКИХ ПОЗИЦІЙ «КОСМЕТИЧНОЇ РЕФОРМИ» АРМІЇ, ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЄДИНОЇ «НЕПОБЕДИМОЙ И ЛЕГЕНДАРНОЙ». РІШЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ПРО СТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ ЦЕНТРАЛЬНИМ ВІЙСЬКОВИМ ВІДОМСТВОМ ІГНОРУЄТЬСЯ. У ВІЙСЬКА ІДУТЬ ШИФРОВКИ З ВИМОГАМИ НЕ ВИКОНУВАТИ РОЗПОРЯДЖЕНЬ РЕСПУБЛІКАНСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ. ПРАЦЮВАТИ В ТАКИХ УМОВАХ МІНІСТРОВІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИКУ К. МОРОЗОВУ НЕЙМОВІРНО ВАЖКО. АЛЕ ВІН, ЗДАЄТЬСЯ, НЕ ВТРАЧАЄ ОПТИМІЗМУ.

— Костянтине Петровичу, як ви думаєте, коли ж все-таки незалежна Україна матиме власні збройні сили?

— Ось у мене на столі книжка «Історія українського війська». Попри всі труднощі на шляху створення національних армій, ми вже сьогодні думаємо про нову форму для наших солдатів та офіцерів. Переконаний, що іншого шляху для України, як шлях розбудови незалежної держави, немає. Мине небагато часу, і вільна самостійна Україна матиме власні збройні сили. Створення національного війська — процес незворотний. Так вирішила сама історія.

— До редакції надходять сигнали про факти вивезення з території України військової техніки та майна. Не бажаючи визнавати незалежність України, а отже і законність створення нею власних збройних сил, впливові сили колишнього центру, насамперед в Міністерстві оборони Союзу, намагаються по-злодійськи вивезти техніку, обладнання, цінну апаратуру. Як реагує на це Міністерство оборони України, що робите особисто ви як міністр, щоб припинити ці неподобства?

— Дані про такі випадки надходять і до мене. Робляться спроби вивезти майно, наприклад, з центральних авіаційно-технічних складів поблизу Вінниці. Повідомляють про аналогічні факти також із Хмельницького та Львова. Я негайно надіслав листи в Міністерство оборони, Генеральний штаб, Головний штаб військово-повітряної оборони, в яких, називаючи ці дії протизаконними, вимагаю припинити вивезення техніки. Але я не настільки наївний, щоб думати, що мої листи щось змінять. Необхідно на рівні Горбачов — Єльцин — Кравчук терміново з'ясувати, з якою метою вивозиться техніка, за чиїм наказом, як це впливатиме на боєздатність військ, дислокованих на території України.

— Чи має сьогодні Міністерство оборони достатньо влади і можливостей, щоб якось контролювати ситуацію у військах Київського, Прикарпатського, Одеського округів та на Чорноморському флоті?

— Ні, таких можливостей поки що ми не маємо. Міністерство — це гучна назва. Фактично я один репрезентую його. Треба негайно створювати мережу повноважних представників Міністерства оборони України в усіх структурах — округах, арміях, корпусах, дивізіях, полках, батальйонах. Сьогодні ми не маємо ніяких важелів, щоб якось впливати на рішення і накази союзного Міністерства оборони.

— А що заважає утворити міністерство не в особі генерал-полковника Морозова, а справжнє військове відомство незалежної держави?

— Я абсолютно з вами згоден, що таке становище з міністерством абсолютно незрозуміле ні парламентові, ні депутатам, ні народові України. Прийнявши рішення про створення міністерства республіки, Верховна Рада підходить до проблеми трансформації військових округів Радянської Армії у збройні сили України дуже виважено. Ми хочемо побудувати національне військо поступово, цивілізованим шляхом. Ми повинні враховувати всі аспекти такої реформи. І якщо десь поспішимо, не підвівши під свої дії правової основи, це може миттєво викликати реакцію недовіри з боку генералів, офіцерів та прапорщиків Радянської Армії.

Найперша перепона на шляху розбудови збройних сил України — це позиція союзного Міністерства оборони та Генерального штабу Радянської Армії. Вони визнавати наше законне право мати Українську національну армію поки що не хочуть. І, на жаль, ніякого зближення позицій не спостерігається. І маршал Шапошников, і генерали Генштабу не розуміють, що процеси розпаду Союзу і утворення незалежної держави, отже і їхніх національних армій, незворотні. Необхідно прийняти насамперед політичне рішення на найвищому рівні, яке б дало можливість без перешкод працювати в напрямі розбудови національних армій. Доки такого рішення не буде, все залишатиметься по-старому.

— Але чи не доцільно ще до такого політичного рішення проводити роботу у військах, щоб військовослужбовці, так би мовити, знизу виступали за Українську національну армію?

— Саме така робота нині і проводиться. Я недавно повернувся з Прикарпатського військового округу і переконався, що прихильників у нас багато. І не лише на Заході України. Але всі чекають політичного рішення. Поки що армія на роздоріжжі: що принесе завтрашній день?

— А як ставляться до ідеї Української національної армії в штабах округів та флоту — в Києві, Львові, Одесі, Севастополі? Вас сприймають там як свого безпосереднього начальника чи як ставленика «націоналістичної» Верховної Ради?

— По-різному. Є генерали, офіцери і навіть деякі командуючі, які хоч сьогодні готові співпрацювати з нами. Побоюючись реакції московського міністерства, вони потай конкретно допомагають військовому відомству України. Але фактична влада у військах належить союзному Міністерству оборони. Генштаб «відбиває» телеграми штабам, в яких закликає не визнавати Міністерство оборони України.



Відверто виступати проти самої ідеї створення збройних сил України бажаючих немає навіть серед найреакційнішої частини генералітету. У мене було багато розмов з командуючим Київським військовим округом генералом Чечеватовим. Він, здається, прагне йти назустріч. З розумінням ставиться до створення українських збройних сил і командуючий ПрикВО генерал Скоков. Але є командири — генерали, які не йдуть ні на які контакти, ігноруючи мої звернення.

— Яка ж перспектива розбудови збройних сил України?

— Ідеальна перспектива — це поступова трансформація трьох військових округів і Чорноморського флоту в національне військо України. Щодо кількісного складу, то необхідно провести різке скорочення армії. Але ж знову таки, приступаючи до скорочення, треба пам'ятати, що маємо справу з живими людьми, з їхніми сім'ями. Насамперед в запас звільнятимуться військовослужбовці, які вислужили встановлені терміни служби і досягли пенсійного віку (45 років). Далі будемо скорочувати роздуті управлінські структури, так звані кадровані полки і з'єднання.

Структурно збройні сили України поки що зберігатимуть формулу: армія — дивізія — полк — батальйон. Техніка паспортизуватиметься, визначатиметься, яка необхідна армії, а яку передати народному господарству. Ясна річ, що, як і кількість особового складу, кількість техніки на території України набагато перевищує її потреби в обороні.

У перспективі Українська армія стане професіональною. Ми повинні відмовитися від строкової служби. Це концепцією про оборону України передбачається.

— Нині багато розмов довкола ядерної зброї. Яким має бути ядерний щит України?

— Переконаний, що такий щит повинен залишатися загальносоюзним, а після остаточного розвалу Союзу — колективним, в рамках співдружності колишніх республік Союзу. Моя позиція щодо стратегічної зброї виходить з оборонної концепції України. Про неї було заявлено і у виступах Леоніда Кравчука під час його перебування в Канаді, США, Франції. Хибна і незрозуміла нам позиція деяких політичних діячів Росії, які виступають за вивезення ядерної зброї з України. Це обійдеться народу в мільярди карбованців. Окрім того, на якій підставі ця зброя оголошується власністю тільки Росії? Хіба український народ не брав участі в її створенні?

Ми виступаємо за те, щоб ця зброя була в єдиних руках. Що це за руки? Це має бути міждержавний орган суверенних республік колишнього Союзу, на території яких розміщено ядерну зброю. Україна вважає, що вона відповідає за незастосування цієї зброї зі своєї території. Але розглядає подальшу долю ракет з ядерними боєголовками в контексті переговорів про їх скорочення і остаточне знищення всіма ядерними державами світу. Україна оголосила себе правонаступницею всіх міждержавних угод колишнього Союзу щодо зброї масового знищення. Кінцева наша мета — повна і остаточна ліквідація ядерних зарядів. Україна прагне бути демілітаризованою, без'ядерною європейською державою.

Розмову вів Валентин ЛАБУНСЬКИЙ, військовий оглядач «Голосу України».

У Країні ... сів військов... лишнього С... своєї армії... своїх зброй... Зокрема, пл... 400—420 ... відсотків ві...

Для Укр... кість війсь... В проекті ... ни і будів... сил Украї... ся, що дер... буде реал... стати в ма... ральною, б... блоковою. ... для нас ма... ви і армії ... рами. У с... них держа... армії до ... ня у відсот...

КР...

...царія ... 0,5. Шве... держави ... яких приб... кількість ... Україні, ... менші збр... кобританії ... живають ... вік (регу... ли — 31... кількість ... 57,6 міл ... мії служа... вік).

Навіть ... винутих ... мання ве... ливе. То... таннях ... ництва с... денція д... взяти осо... Витрати ... взято ку... 400-тис ... нуть н... по еконо... ледь-ледь ... ноги.

Украї... гутні ві... їх прагн... які перес... озброєни... дів на к... дама Ху... враховув... риторіал... північно... уявити ... дуже в... чим обер... ма Хусе... проти К... вілізація ... безкарно... державн... ципах па...

Точка зору міністра

...ЛЬНОГО ВІЙСЬКА — ...ЗВОРОТНИЙ

...накази со-
...а оборони.
...ає утвори-
... в особі
... Морозо-
...йськове ві-
... держави?

...о з вами
...тановище з
...олютно не-
...ментові, ні
...дові Укра-
...ення про
...ерства рес-
... Рада під-
...ми, транс-
...х округів
... у зброїні
...е виваже-
... побудувати
...ко посту-
...ним шля-
...раховувати
... реформи.
...спішимо, не
... дії пра-
... може мит-
...еакцію не-
...ралів, офі-
...щиків Ра-

...репона на
... збройних
... це позиція
...ерства обо-
... штабу
... Вони ви-
...аконне пра-
...ську націо-
... що не хо-
..., ніякого
... не спос-
...аршал Ша-
...ерали Ген-
..., що про-
...озу і утво-
... держави,
...іональних
... Необхід-
...самперед по-
... найвищо-
... дало мож-
...решкод пра-
...мі розбудо-
... армій. До-
... не буде,
...ся по-ста-

...е доцільно
... політичного
...ти роботу у
... військово-
...би мовити,
..., за Україн-
...армію?

... робота нині
... недавно по-
...карпатського
...округу і пе-
...рихильників
... лише на
... Але всі че-
... рішення.
... роздоріж-
... завтрашній

...вляться до
... національ-
...бах округів
... Києві, Льво-
...стополі? Вас
... як свого
... начальника

чи як ставленика «націоналістичної» Верховної Ради?

— По-різному. Є генерали, офіцери і навіть деякі командуючі, які хоч сьогодні готові співпрацювати з нами. Побоюючись реакції московського міністерства, вони потай конкретно допомагають військовому відомству України. Але фактична влада у військах належить союзному Міністерству оборони. Генштаб «відбиває» телеграми штабам, в яких закликає не визнавати Міністерство оборони України.



Відверто виступати проти самої ідеї створення збройних сил України бажаючих немає навіть серед найреакційнішої частини генералітету. У мене було багато розмов з командуючим Київським військовим округом генералом Чечеватовим. Він, здається, прагне йти назустріч. З розумінням ставиться до створення українських збройних сил і командуючий ПрикВО генерал Скоков. Але є командири — генерали, які не йдуть ні на які контакти, ігноруючи мої звернення.

— Яка ж перспектива розбудови збройних сил України?

— Ідеальна перспектива — це поступова трансформація трьох військових округів і Чорноморського флоту в національне військо України. Щодо кількісного складу, то необхідно провести різке скорочення армії. Але ж знову таки, приступаючи до скорочення, треба пам'ятати, що маємо справу з живими людьми, з їхніми сім'ями. Насамперед в запас звільнятимуться військовослужбовці, які вислужили встановлені терміни служби і досягли пенсійного віку (45 років). Далі будемо скорочувати роздуті управлінські структури, так звані кадровані полки і з'єднання.

Структурно збройні сили України поки що зберігатимуть формулу: армія — дивізія — полк — батальйон. Техніка паспортизуватиметься, визначатиметься, яка необхідна армії, а яку передати народному господарству. Ясна річ, що, як і кількість особового складу, кількість техніки на території України набагато перевищує її потреби в обороні.

У перспективі Українська армія стане професіональною. Ми повинні відмовитися від строкової служби. Це концепцією про оборону України передбачається.

— Нині багато розмов довкола ядерної зброї. Яким має бути ядерний щит України?

— Переконаний, що такий щит повинен залишатися загальносоюзним, а після остаточного розвалу Союзу — колективним, в рамках співдружності колишніх республік Союзу. Моя позиція щодо стратегічної зброї виходить з оборонної концепції України. Про неї було заявлено і у виступах Леоніда Кравчука під час його перебування в Канаді, США, Франції. Хибна і незрозуміла нам позиція деяких політичних діячів Росії, які виступають за вивезення ядерної зброї з України. Це обійдеться народу в мільярди карбованців. Окрім того, на якій підставі ця зброя оголошується власністю тільки Росії? Хіба український народ не брав участі в її створенні?

Ми виступаємо за те, щоб ця зброя була в єдиних руках. Що це за руки? Це має бути міждержавний орган суверенних республік колишнього Союзу, на території яких розміщено ядерну зброю. Україна вважає, що вона відповідає за незастосування цієї зброї зі своєї території. Але розглядає подальшу долю ракет з ядерними боєголовками в контексті переговорів про їх скорочення і остаточне знищення всіма ядерними державами світу. Україна оголосила себе правонаступницею всіх міждержавних угод колишнього Союзу щодо зброї масового знищення. Кінцева наша мета — повна і остаточна ліквідація ядерних зарядів. Україна прагне бути демілітаризованою, без'ядерною європейською державою.

Розмову вів
Валентин ЛАБУНСЬКИЙ,
військовий оглядач «Голосу України».

У Країні Рад економіка завжди була похідною від інтересів військового відомства. Законодавча і виконавча влада колишнього СРСР символом могутності вважала чисельність своєї армії. На жаль, такий хибний підхід до будівництва своїх збройних сил демонструє нині і Верховна Рада України. Зокрема, планується мати в Українській національній армії 400—420 тисяч чоловік особового складу, тобто 0,8—0,9 відсотків від кількості всього населення.

Для України така кількість війська неприйнятна. В проекті концепції оборони і будівництва збройних сил України проголошується, що держава поступово буде реалізовувати наміри стати в майбутньому нейтральною, без'ядерною, позаблоковою. Отже, орієнтиром для нас мають стати держави і армії з такими ж намірами. У справді нейтральних держав співвідношення армії до кількості населення у відсотках таке: Швейцарія — 0,05, Австрія — 0,5, Швеція — 0,7. Навіть держави — члени НАТО, в яких приблизно така сама кількість населення, як на Україні, мають кількісно менші збройні сили. У Великобританії, наприклад, проживають 57,3 м...йона чоловік (регулярні ...бройні сили — 316,9 тисячі чоловік), кількість ...селення ...талії — 57,6 міл... ...а чол... (в армії служать 383 тисячі чоловік).

Навіть для економіки розвинутих країн Заходу утримання великої армії обтяжливе. Тому нині в світі у питаннях військового будівництва спостерігається тенденція до різкого скорочення особового складу армії. Витрати України, якщо буде взято кур... на ...створення 400-тис... ... арм... стануть н...туючим ...ударом по економіці республіки, яка ледь-ледь спинається на ноги.

Україні не потрібні могутні військові м'язи. Мати їх прагнуть лише країни, які перебувають в оточенні озброєних агресивних сусідів на кштальт режиму Саддама Хусейна. Навіть якщо враховувати споконвічні територіальні претензії до нас північного сусіда, то й тоді уявити напад на Україну дуже важко. Пригадаємо, чим обернулася для Саддама Хусейна його агресія проти Кувейту. Світова цивілізація не дозволяє нині безкарної агресії і будує міждержавні відносини на принципах партнерства і зниження рівнів військового протистояння.

Відрадно, що в пакеті оборонних законопроектів Україна проголошує курс на демілітаризацію республіки і пропонує конкретну програму в цьому напрямі. Ясна річ, півтора мільйона чоловік в частинах, з'єднаннях Радянської Армії, які нині дислокуються в Україні, і 400—420 тисяч чоловік майбутнього національного війська — цифри нерозмірні. Армія скорочується втричі. Але навіть такий «залишок» завеликий і обтяжливий для хворої економіки республіки.

Ефективність і боєздатність армії — це не обов'язково велика чисельність офіцерів і солдатів. Це насамперед професіоналізм. Тому найперспективніший напрям розбудови власних збройних сил — це професійна, мобільна невелика армія, без строкової служби та роздутих управлінських структур.

Інша запорука захищеності від агресора — це участь в системі колективної безпеки. Провідні країни Заходу об'єднані в добре організовану військово-політичну структуру НАТО. Україні також треба мати партнерів по обороні. Хто ними може стати? На жаль, розроблена міністерством оборони концепція відповіді на це запитання не дає. Йдеться лише про колективну стратегічну оборону. Але це ж знову новий блок колишніх республік колишнього Союзу на зразок Варшавського договору, який протиставляє себе НАТО. Чи треба європейській демократичній Україні бути на протилежному боці «барикад» від, скажімо, Франції, Німеччини, Великобританії? Чи не підказує нам історичний досвід і просто здоровий глузд, що надійніше і затишніше жити в європейському домі?

Володимир СМИРНОВ,
полковник, кандидат технічних наук.

Ко...епція оборони

КРАЩЕ МЕНШЕ, ТА КРАЩЕ



ХВОРОМ... БУТИ СО...

Прокинувся, коли поїзд щойно проминув Славуту. Надворі починало світати. Двоє пасажирів, закутавшись з головою, ще спали, а жінка років сорока, пов'язана вишневою хусткою, сиділа у глибокій задумі. Раптом підвела очі на мене, побачила, що не сплю, тихо промовила:

— Пробачте, ви випадково не депутат будете?

Спробував усміхнутися: чому це, мовляв, моя заспана фізіономія має вигляд не нижче депутатської, але жіночка дивилася очікувально, з німим благанням.

— Не депутат я, — відказую. — Але якоюсь мірою маю відношення до Верховної Ради — працюю в її газеті, в «Голосі України».

Пасажирка раптом заплакала.

— Не знаю... чомусь мені так подумалося... Пробачте... Я хочу просити у вас допомоги...

І ось я вже сиджу поруч з

Ати-бати...

Людмилою ...
ко, мешканко...
ного на Рів...
довго витирал...
тім почала р...
на й чоловік ...
тинства зазнал...
лі. Що мають...
ши спільно д...
ків? Мають ш...
ють хвороби, ...

— Їду оце ...
в армії, під ...
тий раз їздим...
же — з січня...
жить, а вже ...
піталі... Щор...
як по місяцю...
два з половин...
лежав у лікар...
здоров'ям слу...
ший, Василь, ...
Ленінграді — ...
не їздили. Д...
здоровенький...
ніяк — дітвор...
неш? Чоловік ...

Про знущання та смертність в сучасній Р... писалося вже неодноразово. Можливо, створ... ної Української армії зніме ці проблеми. А... у мирний час наші діти, доки ятряться н... батьківські серця — про це треба кричат... Адже тільки протягом минулого року на ві... в армії колишнього СРСР загинуло дві ... хлопців...

Болить!

«Я ХОЧ... ЗНАТИ... ПРАВДУ...

Олександра Воробйова не стало у двадцять літ. Він недослужив п'ять місяців. 21 травня 1986 року мати одержала телеграму: «Ваш сын умер. Сообщите возможность приезда и место захоронения». І все.

Свідоцтво про смерть сина з військової частини під Уссурійськом, де він проходив дійсну службу, Ганні Захарівні надіслали аж через три місяці після похоронів. Офіційна причина смерті «тромбофлебит глубоких вен левой нижней конечности». Для матері це було незрозуміло і дико, бо вона знала, що її єдиний син йшов на службу повністю фізично здоровим. І вона почала добиватися правди про дійсну причину загибелі свого Олександра.

Куди і до кого тільки не зверталася згорьована Ганна Захарівна! І всюди зустріла бездушність, черствість, а то й відверту брехню з боку службових осіб. «Чого ви до мене прийшли?», — не підводячи від паперів на столі голови, зустрів її за...

питанням ...
сар Шевч...
військкомату...
жя. Їздила ...
ви у військ...
ру. Але зв...
правили «по...
вона, як і ...
сокобюрократ...
знову потра...
рійська — ...
нього скаржи...
відбувся В...
солдатських ...
Верховній Р...
з представни...
прокуратури ...
Захарівні вс...
сина і повідо...
по цей день ...

Що це? ...
ло чи злочин...
не було, а ...
безсердечний ...
ха. І чи не ...
харівна ось ...
кож поспіль ...
дітей. Вона ...
різького ком...
ких матерів ...
тивно займа...
ми загибелі ...
бовців. Вона ...
знається все...
свого сина.

економіка завжди була похідною від інтере- ідомства. Законодавча і виконавча влада ко- символом могутності вважала чисельність жаль, такий хибний підхід до будівництва л демонструє нині і Верховна Рада України. ться мати в Українській національній армії чоловік особового складу, тобто 0,8—0,9 кості всього населення.

така кіль- неприйнятна. епції оборо- а збройних роголошуєть- поступово вати наміри ьому нейт- рною, поза- орієнтиром стати держа- ими ж намі- нейтраль- ввідношення сті населен- аке: Швей-

ня рівнів військового протистояння.

Відрадно, що в пакеті оборонних законопроектів Україна проголошує курс на демілітаризацію республіки і пропонує конкретну програму в цьому напрямі. Ясна річ, півтора мільйона чоловік в частинах, з'єднаннях Радянської Армії, які нині дислокуються в Україні, і 400—420 тисяч чоловік майбутнього національного війська — цифри нерозмірні. Армія скорочується втричі. Але

Ко[...]епція оборони

ЩЕ МЕНШЕ, А КРАЩЕ

Австрія — 0,7. Навіть ни НАТО, в така сама лення, як на кількісно или. У Вели- приклад, про- йона чоло- бройні си- сячі чоловік), енн[...]алії — бл[...] (в ар- тисячі чоло-

кономіки роз- Заходу утри- армії обтяж- в світі у пи- ового будів- гається тен- ого скорочен- складу армії. и, якщо буде а створення ар[...] ста- чим ударом еспубліки, яка нається на

потрібні мо- м'язи. Мати лише країни, в оточенні есивних сусі- режиму Сад- Навіть якщо поконвічні те- ретензії до нас да, то й тоді на Україну Пригадаємо, для Садда- його агресія Світова ци- зволяє нині і будує між- сини на прин- ства і знижен-

навіть такий «залишок» завеликий і обтяжливий для хворої економіки республіки.

Ефективність і боєздатність армії — це не обов'язково велика чисельність офіцерів і солдатів. Це насамперед професіоналізм. Тому найперспективніший напрям розбудови власних збройних сил — це професійна, мобільна невелика армія, без строкової служби та роздутих управлінських структур.

Інша запорука захищеності від агресора — це участь в системі колективної безпеки. Провідні країни Заходу об'єднані в добре організовану військово-політичну структуру НАТО. Україні також треба мати партнерів по обороні. Хто ними може стати? На жаль, розроблена міністерством оборони концепція відповіді на це запитання не дає. Идеться лише про колективну стратегічну оборону. Але це ж знову новий блок колишніх республік колишнього Союзу на зразок Варшавського договору, який протиставляє себе НАТО. Чи треба європейській демократичній Україні бути на протилежному боці «барикад» від, скажімо, Франції, Німеччини, Великобританії? Чи не підказує нам історичний досвід і просто здоровий глузд, що надійніше і затишніше жити в європейському домі?

Володимир СМИРНОВ,
полковник, кандидат технічних наук.

ХВОРОМУ ВАЖКО БУТИ СОЛДАТОМ

Ати-бати...

Прокинувся, коли поїзд щойно проминув Славуту. Надворі починало світати. Двоє пасажирів, закутавшись з головою, ще спали, а жінка років сорока, пов'язана вишневою хусткою, сиділа у глибокій задумі. Раптом підвела очі на мене, побачила, що не сплю, тихо промовила:

— Пробачте, ви випадково не депутат будете?

Спробував усміхнутися: чому це, мовляв, моя заспана фізіономія має вигляд не нижче депутатської, але жіночка дивилася очікувально, з німим благанням.

— Не депутат я, — відказую. — Але якоюсь мірою маю відношення до Верховної Ради — працюю в її газеті, в «Голосі України».

Пасажирка раптом заплакала.

— Не знаю... чомусь мені так подумалося... Пробачте... Я хочу просити у вас допомоги...

І ось я вже сиджу поруч з Людмилою Іванівною Натяжко, мешканкою селища Березного на Рівненщині. Жінка довго витирала сльози, а потім почала розповідати. І вона й чоловік її Василь з дитинства зазнали сирітської долі. Що мають тепер, проживши спільно два десятки років? Мають шестеро діток, мають хвороби, мають клопоти....

— Їду оце від Сергія, він в армії, під Києвом. Вже п'ятий раз їздимо, бо хворіє дуже — з січня цього року служить, а вже третій раз у госпіталі... Щоразу не менш як по місяцю. І перед армією два з половиною місяці пролежав у лікарні. Хіба з таким здоров'ям служити?.. Он старший, Василь, відбув армію в Ленінграді — і жодного разу не їздили. Дякувати Богові, здоровенький. Воно і їздити ніяк — дітвору на кого покинеш? Чоловік працює на машині, все в дорозі та в дорозі, а діти малі... Були он хату підпалили... А Сергій хворий, голова, каже, болить, не може нахилитися. Він у нас не ледар, він терплячий, а тут мало не плаче. А йому кажуть: нічого, одужаєш...

Людмила Іванівна, зауважимо, живе в одному з тих районів Рівненщини, що постраждали від чорнобильського лиха. Он і її десятилітній Миколка лежить нині в обласному центрі радіаційного захисту. Теж голова болить...

— Мені кажуть, — бідкається Людмила Іванівна, — що в Сергія хронічний гайморит, вже з півтора десятка проколів робили... А воно ж йому не краще стає, а гірше. Це ж голова, не доведи Господи, щось...

Не станемо переповідати усіх подробиць, як живе ця багатодітна і багатостраждальна сім'я. Що вона їсть і в що зодягається. Скільки грошей припадає на душу, коли до цього часу Людмила Іванівна ще компенсації не одержала. І як вона все це витримує. «Одного разу як схопило серце — вже з дітьми прощалася: глядіть, кажу, одне одного, тримайтеся разом... Почала Богу молитися — так просила, так благала... І відпустило...».

Ми почали будувати незалежну Українську державу, створювати національну армію. Невже і далі, як це робилося (і робиться поки що!) в імперських структурах, військкомати виконуватимуть «план» і відправлятимуть на службу напівсліпих, напівкалік, щоб вони поверталися повними інвалідами?

Пам'ятаєте сказане теперішнім українським військовим міністром генерал-полковником Морозовим під час путчу— мовляв, не бійтеся, Леоніде Макаровичу, Україну з повітря ми прикриємо?.. В людей сльози з'являлися на очах, коли про це вперше почули. Це щастя — захищати Україну. А захистити одного солдата? Того, кому служба не те що небажана, а й неможлива.

Сергій МЕЛЬНИЧУК,
власний кореспондент «Голосу України».

Про знущання та смертність в сучасній Радянській Армії писалося вже неодноразово. Можливо, створення національної Української армії зніме ці проблеми. Але доки гинуть у мирний час наші діти, доки ятряться невтішним болем батьківські серця — про це треба кричати якнайгучніше. Адже тільки протягом минулого року на військовій службі в армії колишнього СРСР загинуло дві тисячі молодих хлопців...

Болить!

«Я ХОЧУ ЗНАТИ ПРАВДУ...»



Олександра Воробйова не стало у двадцять літ. Він недослужив п'ять місяців. 21 травня 1986 року мати одержала телеграму: «Ваш сын умер. Сообщите возможность приезда и место захоронения». І все.

Свідоцтво про смерть сина з військової частини під Уссурійськом, де він проходив дійсну службу, Ганні Захарівні надіслали аж через три місяці після похоронів. Офіційна причина смерті «тромбофлебит глубоких вен левой нижней конечности». Для матері це було незрозуміло і дико, бо вона знала, що її єдиний син йшов на службу повністю фізично здоровим. І вона почала добиватися правди про дійсну причину загибелі свого Олександра.

Куди і до кого тільки не зверталася згорьована Ганна Захарівна! І всюди зустрічала бездушність, черствість, а то й відверту брехню з боку службових осіб. «Чого ви до мене прийшли?», — не підводячи від паперів на столі голови, зустрів її запитанням військовий комісар Шевченківського райвійськкомату міста Запоріжжя. Їздила навіть до Москви у військову прокуратуру. Але звідти скаргу направили «по інстанціях», і вона, як і належить у високобюрократичній країні, знову потрапила до Уссурійська — тобто до тих, на кого скаржилась. У березні відбувся Всесоюзний зліт солдатських матерів. Там, у Верховній Раді Союзу, один з представників військової прокуратури обіцяв Ганні Захарівні все з'ясувати про сина і повідомити їй. Але й по цей день повідомляє.

Що це? Зачароване коло чи злочин? Хоч би як там не було, а витримати такий безсердечний марафон важко. І чи не тому Ганна Захарівна ось уже кілька років поспіль захищає чужих дітей. Вона — член Запорізького комітету солдатських матерів України, активно займається питаннями загибелі військовослужбовців. Вона вірить, що дізнається все й про загибель свого сина.

— Я не хочу кари винним у смерті мого сина. Хай це буде на їхній совісті, — каже Ганна Захарівна. — Я просто хочу знати правду і донести її до людей.

Кажуть, немає на світі більшого горя, ніж пережити власну дитину. Ще й понині не може без сліз згадувати Ганна Захарівна останнього листа від сина. У ньому є рядки про те, щоб вона не забувала, що Олександр закінчив будівельний технікум, і тому не починала ремонту квартири,— він, мовляв, скоро повернеться з армії і зробить усе сам...

P. S. Хоча все ж є втіха у неї в житті. Тільки наприкінці нашої розмови призналася Ганна Захарівна, що вона не одинока — росте в неї семирічна внучка Іра Воробйова. Живе зі своєю мамою, проте часто буває в бабусі, яку дуже любить. Отже — слава Богу — рід Воробйових продовжується!

Олекса ВАЩЕНКО,
фотокореспондент газети «Зірка», член Спілки журналістів України.

НА ЗНІМКУ: Г. Воробйова з портретом Олександра — вічна материнська скорбота по вічно двадцятирічному сину.

КОРОТКО

За повідомленням спеціалістів Міністерства економіки РРФСР, нині у Росії близько ста мільйонів чоловік мають прибутки, нижчі за прожитковий мінімум. У міністерстві також підрахували, що за межею бідності щодня опиняється 170 тисяч росіян.

* * *

Нового республіканського прем'єр-міністра обрав парламент Казахстану. Ним став С. Терещенко — голова Чимкентської обласної Ради. Попереднього прем'єра У. Карманова звільнено з посади «у зв'язку з переходом на іншу роботу».

* * *

Переговори щодо експорту робочої сили до Великобританії, Швеції й Саудівської Аравії розпочалися між представниками цих країн та Узбекистаном. Про це повідомив міністр праці республіки А. Атаджанов.

* * *

За в'їзд до Естонії віднині доведеться платити. Для іноземців разова віза коштуватиме 10, а багаторазова — 30 доларів США. Якщо турист чи бізнесмен приїде до Таллінна без візи, то за неї треба буде заплатити подвійну ціну. Невдовзі буде визначено порядок видачі віз і громадянам колишніх радянських республік.

* * *

400 тисяч карбованців виділив Дитячий фонд Киргизстану на придбання у Швеції пересувного діагностичного центру. Він використовуватиметься для безкоштовного діагностування дітей по всій республіці.

* * *

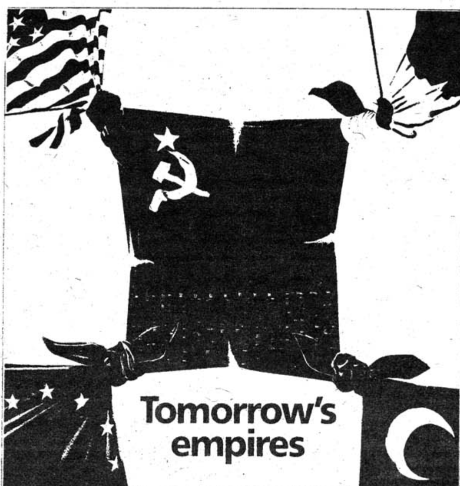
З Кубані заборонено вивозити зерно, м'ясо, масло, цукор та інші харчові продукти. Таке рішення прийнято головою адміністрації Краснодарського краю В. Дьяконим. Він пояснив, що ці заходи треба здійснити для стабілізації споживчого ринку в регіоні.

* * *

Рада міністрів Вірменії постановила відкрити в Єревані та інших містах республіки спеціальні магазини для малозабезпечених. Причому, в разі потреби магазини купуватимуть товар за комерційними цінами, а продаватимуть — за державними.

Дайджест: «Економіст»

Сьогодні, коли розвал СРСР став доконаним фактом, у західній пресі не бракує політичних прогнозів щодо майбутнього колишніх радянських республік. Одну із статей на цю тему, що з'явилася в англійському журналі «Економіст», пропонуємо з невеликими скороченнями увазі читачів «Голосу України».



ЗАВТРАШНІ ІМПЕРІЇ

The Economist

ВАЖКО відмовлятися від 70-літньої звички. Звички думати про Радянський Союз як про єдину державу, яка так чи інакше повинна залишатися неподільною. Та подивіться на СРСР не як на державу, а як на імперію, що переживає останню велику деколонізацію. Тоді ви побачите нові політичні утворення, які, схоже, невдовзі виникнуть на руїнах найбільшої у світі країни. Утворення, які змінять рівновагу сили не на одному континенті.

Радянський Союз втримувала вкупі комуністична партія, яка спиралася на грубу силу. Сьогодні, коли вона зійшла зі сцени і зникло бажання зберігати імперію силовими методами, багато націй колишнього СРСР (включно з 50 мільйонами мусульман) запитують себе: а що в нас було спільного, окрім недавньої сумної історії? З'ясовується, не так уже й багато.

Не існує єдиної політичної ідеї, яка б їх об'єднувала. Хоча в деяких республіках і з'явилися нові впливові політичні рухи, але вони не охоплюють усю країну. А як щодо бажання мати спільну оборону? Деякі республіки, можливо, шукатимуть захисту в Росії. Втім, для багатьох інших сама Росія становить найбільшу загрозу. Тоді, може, їх об'єднуватимуть спільні економічні інтереси? Дійсно, централізоване планування поставило радянські республіки у велику залежність від взаємної торгівлі, примушувало їх тягнутися до Росії, яка була головним постачальником сировини. Однак багато з них тепер із задоволенням припинять сплачувати свою частку на дослідження космосу і розвиток радянської програми виробництва ядерної зброї. Та й сусідні країни вже стають для республік дуже привабливими з економічної точки зору.

Балтійські держави, які нещодавно отримали незалежність, є найкращим прикладом відцентрових сил, які виникають довкола російського колеса. Нині вони повністю переорієнтовують свою торгівлю на скандинавських сусідів і Німеччину. Прибалти, анексовані імперією внаслідок пакту між Гітлером і Сталіним, ніколи не відчували себе належними до Радянського Союзу. Не відчувало себе таким і румунськомовне населення Молдови, яке також було жертвою радянсько-німецького розділу. Тому повернення цієї республіки до Румунії — тільки справа часу.

Отже, з маленькими республіками все ясно. Складніше буде з великими — Україною, Закавказзям, Середньою Азією, чиє відокремлення від Союзу могло б спричинитися до геополітичного землетрусу. А відокремитися майже всі вони напевно хочуть.

Україна, яка має 52-мільйонне населення й за розміром дорівнює Франції, могла б стати найбільшою країною на сході Європи, новою потужною державою у своєму регіоні. Її незалежність привітала б Польща. Адже чим більше країн між Варшавою й Москвою, тим краще для поляків.

Росіянам же боляче дивитись, як вони втрачають Україну. Їх власна історія бере початок від київських князів, мови двох народів дуже схожі. Стратеги у Москві схильні думати, що Україна з часом повернеться до «кошари» як частина «єдиного економічного простору» з Росією. Проте вони, мабуть, не враховують того, що незалежність починає сприйматися як реальність не тільки на заході, а й на сході України. Можливо, слідом за Польщею Україна одного дня зажадає приєднатися до Європейського співтовариства. Станьте на місце українців і запитайте себе: який «економічний простір» кращий — російський чи західноєвропейський.

Всі три Закавказькі республіки — Грузія, Вірменія ва Азербайджан — проголосили незалежність. І вони щирі у своїх прагненнях, незважаючи на швидку «ліванізацію» цього регіону. Поки що Радянська Армія, яка перебуває в Азербайджані, обмежує кровопролиття між вірменами та азербайджанцями. Але Росія не хоче, щоб її солдати служили на Закавказзі. Вона сама прагне якнайшвидше виплутатися із цього складного становища.

Нині може повторитися те, що вже було в історії. Два давні супротивники — Іран і Туреччина — знову, ймовірно, змагатимуться за свої впливи тут. На щастя, цього разу мирними засобами. Туреччина вже висунула план «чорноморського співробітництва», енергійно встановлює зв'язки з Азербайджаном. Туреччина, отримавши шанс перетворитися в регіональну великодержаву, дедалі виразніше розігрує туркестанську карту.

На перший погляд небагаті мусульманські республіки Середньої Азії повинні б бути зацікавлені в тій чи іншій формі радянської федерації. Адже вони і надалі очікують субсидій від Москви. Однак бажання Росії сплачувати їхні рахунки що не день зменшується. Саме тому Туреччина, Саудівська Аравія та інші країни є для них привабливішими партнерами. Питання тепер навіть не в тому, чи відокремляться республіки Середньої Азії, а в тому, яким шляхом вони підуть після відокремлення: оберуть турецький секуляризм чи ісламський фундаменталізм.

Чи буде Росія готова відмовитися від територій, які вона збирала протягом століть? Особливо небажаною стане для неї втрата її традиційної житниці України та Казахстану, який має великі поклади нафти. Але й Росія дуже втомилася від імперії. Їй самій ще доведеться докласти багато зусиль, щоб втримати вкупі власні безкраї землі з 150-мільйонним населенням. Цілком імовірно, що вона віддасть декілька невеликих островів Японії в обмін на японську допомогу та капіталовкладення.

А що ж Сполучені Штати? Теоретично — вони більше за всіх у виграші. Відмова СРСР від зовнішніх імперських амбіцій, зокрема рішення вивести війська з Куби й припинити поставки зброї до Афганістану, а також розпад внутрішньої радянської імперії означають, що тепер Америка залишається єдиною великодержавою.

Отже, кінець радянської імперії з доброго побажання перетворюється в реальний факт, який, без сумніву, змінить світ.

Переклав і підготував до друку Ігор ГРУШКО.

Панорама

ДЕРЖАВА: «Я ЛЬОТЧИКА ЛЮБЛЮ?»

Капітан Натсен, президент міжнародної асоціації лінійних пілотів, був відвертим: «Щасливі пілоти — гарні пілоти. Вони можуть не тільки злетіти, а й здійснити м'яку посадку. А що ще треба і нам, і пасажирам?» Справді, що ще треба?

Питання тільки в тому, якою мірою в порівнянні, наприклад, з американськими льотчиками можуть почувати себе щасливими наші капітани небесних трас, коли американці одержують за свою нелегку роботу тисячі доларів на місяць, а наші пілоти станом на літо цього року — 1500 карбованців. Багато це чи мало, певно, вирішувати не нам, бо літаємо ми вряди-годи, а вони ризикують майже щодня.

От про це й говорили пілоти Російської Федерації на конференції Асоціації льотного складу цивільної авіації СРСР (АЛС ЦА СРСР) в «Білому домі» Росії. Мета конференції — створення Російської асоціації льотного складу, розробка стратегії захисту інтересів льотних колективів у процесі роздержавлення і приватизації авіапідприємств, обговорення проекту типового контракту про найняття льотних складів в умовах ринку. Делегатам, яких прибуло з усіх регіонів майже 200 чоловік, навіть видали відповідні проекти документів.

Перед делегатами виступали заступник Голови Ради міністрів, голова Державного комітету по державному майну Росії Михайло Малей та виконуючий обов'язки Голови російського парламенту Руслан Хасбулатов. Обидва вони підтримали льотчиків і запевнили, що подадуть їм усіляку допомогу в налагоджуванні нового економічного порядку, і порадили діяти самостійно, але з урахуванням думки уряду і парламенту.

Пообіцяв свою допомогу й обмін досвідом Ренді Беббет, президент американської асоціації лінійних пілотів «Альпа», яка об'єднує 45 тисяч усіх пілотів США з 40 авіаліній. Він сказав: «Тільки разом ви будете сильнішими і змусите владу рахуватися з вашою думкою тоді, коли вона не права».

Володимир СКАЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Москва — Київ.

Фотофакт



Україні, яка поки що не підписала угоду про економічну співдружність, починають «викручувати руки», ставлять ультиматуми, погрожують перейти на торгівлю у твердій валюті. Самі ж готуються створювати спеціальні президентські фонди харчів на випадок голодних бунтів. Чи можна порозумітися таким чином! Тільки сприймаючи нас як суверенну державу, а не «ногу» прогнилої імперії, можна дійти справедливих взаємовигідних угод. Тільки тоді на прилавках цього московського універсаму (див. фото), побільшає продуктів, а на Україні — нафти, лісу, інших товарів з Росії.

СВЯТО В КОРОЛІВСТВІ ДАТСЬКІМ?..

«Динамо» (Київ, Україна) — «Брондбю» (Копенгаген, Данія). 1:1 (0:1). Перший матч 1/8 розіграшу Кубка чемпіонів. Республіканський стадіон. 23 жовтня. 29184 глядачі.

Суддя Джон Бланкенштайн (Нідерланди).

«Динамо»: Кутепов, Лужний, Алексаненков, Ю. Мороз, Шматоваленко, Ковалець, Грицина, Заєць, Саленко, Беца (В. Мороз, 46) Шаран.

«Брондбю»: Клаф, Б'ерн Йєнсен, Океčукву, Мадсен, Брайєн Йєнсен, Д. Йєнсен, Крістофте, Х. Йєнсен, Б'юр (Еклунд, 68), Нільсен, Вільфорт.

Голи: Нільсен (13), Саленко (78, з пенальті).

Відсутність у складі господарів досвідчених Яковенка та Цвейби стривожила численних прихильників «Динамо». І, як показав поєдинок, саме цих виконавців і не вистачило киянам для здобуття ліпшого результату.

Гості одразу «зачепилися» за м'яч, повели широкомасштабний наступ і зовсім не збиралися відсиджуватися в «окопах». Перший тривожний сигнал для динамівців, які в першому таймі, на жаль, не змогли стати господарями становища, пролунав уже на п'ятій хвилині, коли Хендрік Йєнсен перевірив пильність нашого воротаря потужним ударом з метрів 5-ти.

Отже, очікуваного київського штурму не відбулося. Динамівці були надто скутими і більше відбивалися, ніж творили на полі.

А невдача спіткала їх, як кажуть, зненацька. Мов зачаровані, спостерігали захисники «Динамо» за довгою передачею з глибини захисту «Брондбю», на яку блискавично відгукнувся Нільсен. Зрозуміло, що необачно діяв Кутепов, вибігши з воріт. Датчанинові нічого не залишалося робити, як перекинути м'яч у порожні морота.

У той момент подумалося, що гості знали про можливості господарів більше, ніж ті про них.

Домігшися успіху, датські футболісти і не збиралися переходити до оборони. Вони продовжували йти вперед. А їхній суперник у першій половині зустрічі так і не створив жодної загрози воротам Клафа.

«Розкусивши» Нільсена, на його персональну опіку було відряджено Алексаненкова. Але форвард особливо не страждав. Під завісу тайму він якимось дивом не подвоїв рахунок, пробивши метрів з трьох.

І після перерви одразу ж Нільсен нагадав про себе, довівши до інфарктного стану київську публіку. Знову він опинився у вигідному положенні, без перешкоди пробив у порожні ворота. Але вище від усяких похвал зіграв захисник Заєць, який зупинив м'яч на останньому рубежі.

Самолюбство динамівців заграло не без допомоги арбітра, який не призначив явного пенальті за знос Саленка і «пригостив» незрозуміло за що жовтою карткою Шарана. Лише після цього динамівці вдалися до активних дій, організували кілька гострих атак. Одну з них копенгагенцям довелося перервати ціною недозволеного прийому проти Шарана. «Відзначився» темношкірий стопер Океčукву.

Саленко з великим задоволенням продемонстрував своє вміння реалізовувати одинадцятиметрові. Це влучення, гадаю, вселило крихітні надії в серця динамівців.

Після зустрічі відбулася традиційна прес-конференція.

Мортен ОЛЬСЕН:

— Початок матчу нас певною мірою шокував не менше, ніж киян. Якщо відверто, розраховували на мінімальну поразку — 0:1, у ліпшому випадку — 1:2. Нічия ж, та ще й із забитим голом — чудовий результат. Адже київське «Динамо» залишається авторитетом у Європі. І в Копенгагені, гадаю, молода та амбіційна команда з Києва постарається, переконаний, побороти́ся за підсумковий успіх.

Відносно суддівства матчу, то пан Ольсен зазначив, що воно не завжди було чітким. На його думку, у першому випадку, коли знесли Саленка, арбітр повинен був призначити пенальті. В ситуації ж з Шараном порушення він не побачив...

Володимир ВЕРЕМЄЄВ:

— Спеціально до цієї зустрічі готуватися не мали змоги. А от інформацією про суперника володіли широкою. Що, можливо, й допомогло нам уникнути більших неприємностей. Звичайно, приємно здобути високу оцінку від колеги Ольсена. Але «Динамо» не показало справжніх можливостей. А от результат нас цілком задовольнив. Постараємося до повторної зустрічі підвести команду в хорошій фізичній та психологічній формі. Я — оптиміст і з думкою про успіх не розлучатимусь до останньої секунди матчу в Копенгагені...

Того ж вечора в розіграші Кубка УЄФА московське «Торпедо» в місті Оломоуц (ЧСФР) програло — 0:2 місцевій «Сігмі», а «Спартак» у Москві звів унічию — 0:0 поєдинок з грецьким клубом АЕК.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.



Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

ПОНЕДІЛОК

28 жовтня

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 УТН.
16.15 На допомогу школі. Казка в музиці. К. Стеценко.
16.45 Для дітей. Сонячне коло.
17.30 Показ фільмів-учасників Всеукраїнського кінофестивалю. Документальний телефільм «Глибокий колодязь».
18.20 Циркова програма.
19.00 УТН.
19.30 Хто ми... Громадсько-політичний відеотижневик. Частина І.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Реклама.
21.15 «Хто ми» Частина 2.
22.15 Вечірній вісник.
22.45 Все про кіно.
0.00 УТН.
0.15 Нічний телезал. Художній фільм «Три Марії та Іван».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Коапп». Мультфільм. 4—7 серії.
9.45 Нове покоління вибирає.
11.00 «Російська пісня». Документальний телефільм.
11.25 Народні казки і притчі різних країн. «Павучиха і слон».
11.30 Футбольний огляд.
12.00 ТСН.
12.10 Оперета, оперета.
13.10 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
14.00 Ділова людина.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом). Третій вік.
15.10 Це було, було...
15.35 «Візит до мінотавра». Художній телефільм. 1 серія.
16.50 Дитяча година (з уроком німецької мови).
17.50 Віра без справи мертва. Бесіда народного депутата СРСР К. Лубенченка з видавцем і проповідником М. Моргулісом (США).
18.25 Блокнот.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Світ захоплених.
19.00 Ринок: час вибору.
19.30 «Иностранная литература».
19.40 «Уроки музики». Прем'єра фільму-вистави Державного академічного театру імені В. Маяковського.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Продовження фільму-вистави «Уроки музики».
22.45 Авторське телебачення. Художньо-публіцистичний фільм «Коло». 1 серія.
23.35 ТСН.
23.50 Авторське телебачення. Останній писк.
0.50 Кумири. Наталія Гулькіна і група «Зірки».
1.20 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
1.50 «Спогади без дати». Художній телефільм.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Італійська мова.
8.45 «Світлячок». № 5. Мультфільм.
8.55 Контакт-форум.
9.25 Бесіди про російську культуру. Передача 7.
10.00 На V З'їзді народних депутатів РРФСР.
12.00 Т. Ін. Ко. Телевізійна інформаційна комерційна програма.
13.00 Вісті.
13.15 «Погода на серпень» Художній телефільм.
14.25 Концерт солістів Великого театру СРСР.
15.30 Віче. Відеоповтор від 25 жовтня*.
17.00 С. Прокоф'єв. Концерт для скрипки з оркестром № 1 ре мажор.
17.25 Фільм-балет «Па д'аксьон»*.
18.00 Телебіржа інформує*.
18.30 Хокей. Чемпіонат СРСР. «Динамо» (Москва) — «Крила Рад». У перерві — щоденник З'їзду, Вісті.
20.50 Вечірня казка.
21.05 Звіт про роботу V З'їзду народних депутатів РРФСР.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 П'яте колесо.

*** Передачі II програми УТ.**
У програмах телебачення можливі зміни. Стежте за щоденними повідомленнями дикторів телебачення.

ВІВТОРОК

29 жовтня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Господині на замітку», «Міжнародний фестиваль театрів», «Мальовнича Україна», музика, погода).
8.45 УТН.
9.00 Все про кіно.
10.15 Доброго вам здоров'я. Всесоюзна конференція геронтологів.
11.00 Естрадний концерт.
11.40 Шкільний екран. 11 кл. Українська література. О. Довженко. «Зачарована Десна».
12.10 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Веселка.
16.40 З кінофондів Музею історії Великої Вітчизняної війни. Документальний фільм «Ми часто грали... у війну»
17.00 Живе слово. Товариство української мови на Харківському виробничому об'єднанні імені Малишева.
17.30 Народні таланти. Колективи художньої самодіяльності Миргородського району Полтавщини.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Коапп». Мультфільм. 8 і 9 серії.
9.25 Дитяча година
10.25 «Уроки музики».
11.45 Біржові новини.
12.00 ТСН.
12.10 Продовження фільму-вистави «Уроки музики».
13.15 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
14.15 Телеміксt.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 Спортивні кумири нашої молодості. Л. Латиніна.
15.30 «Візит до мінотавра». Художній телефільм. 2 серія.
16.40 Разом з чемпіонами.
16.55 Дитячий музичний клуб.
17.40 Політичні діалоги.
18.10 Світ захоплених.
18.25 Блокнот.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
19.00 Вечір Турецького телебачення.
19.45 Прем'єра художнього телефільму «Чумацький Шлях». 1 серія. Туреччина.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 «Чумацький шлях». 2 серія.
22.40 Авторське телебачення «Коло». 2 серія.
23.40 ТСН.
23.55 Антарктида.
0.25 Бесіди з єпископом В. Родзянком. Передача 15.
0.50 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
1.25 «Королі і капуста». Художній телефільм. 1 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Французька мова. 1 рік.
8.45 Французька мова. 2 рік.
9.15 Розминка для ерудитів.
9.45 «Сибір на екрані».
10.15 Давайте поговоримо. А. Райкін. Передача 1.
11.00 П'яте колесо.
13.00 Вісті.
13.15 «Ярі». Художній телефільм. 1 серія.
14.35 Концерт ансамблю «Умарина».
17.00 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
18.00 Сходження до професії
18.30 Розминка для ерудитів.
19.00 Щоденник З'їзду.
19.15 «Далекий Схід». Телеогляд.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Київська панорама*.
21.15 Земна нев'януча краса. Гобелени Людмили Жоголь*.
21.50 Концерт хору Українського телебачення і радіо*.
22.15 Звіт про роботу V З'їзду народних депутатів РРФСР.
23.00 Вісті.
23.20 Звіт про роботу V З'їзду народних депутатів РРФСР.

СЕРЕДА

30 жовтня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Наші фермери в Канаді», «Колонка редактора», «До Галичини на гостини», «З усіх широт», кримінальна хроніка, музика, погода).
8.45 УТН.
9.00 Альфа і Омега. Знайомство зблизька. В. О. Курінський.
9.45 Концерт оркестру Харківського єврейського музичного театру.
10.15 Три зустрічі із «Зубром». Передача І.
11.40 Шкільний екран. 10 кл. Українська література. І. Франко. «З вершин і низин».
12.10 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Старовинний романс.
16.55 Документальний фільм «Нечуй».
17.05 На допомогу школі. Музика. Творчість Л. Ревуцького.
17.35 Співає В. Гришко.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
22.00 Вечірній вісник.
22.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Коапп». Мультфільм. 10 і 11 серії.
9.25 Разом з чемпіонами.
9.40 Дитячий музичний клуб.
10.25 Прем'єра художнього телефільму «Братан».
12.00 ТСН.
12.10 «Якби не ця музика...»
12.40 На шляху до Альбервіля.
13.10 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Сьогодні і тоді.
15.45 «Візит до мінотавра». Художній телефільм. 3 серія.
17.00 Мультфільм.
17.10 Дитяча година (з уроком англійської мови).
18.10 Світ захоплених.
18.25 Блокнот.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Планета.
19.15 «Хвилини поезії».
19.25 Прем'єра художнього телефільму «Братан».
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Подарунок меломану. Співає Д. Хворостовський.
22.15 Авторське телебачення
23.10 Сімейна хроніка старих знайомих. Прем'єра документального телефільму «Маша». 1 і 2 серії.
1.05 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
1.35 «Королі і капуста». Художній телефільм. 2 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Німецька мова. 1 рік.
8.45 Німецька мова. 2 рік.
9.15 Прем'єра документального телефільму «Течія».
9.30 Ключ до світового ринку.
10.00 Давайте поговоримо. А. Райкін. Передача 2.
11.00 Дім на Чистих Прудах.
13.00 Вісті.
13.15 «Ярі». Художній телефільм. 2 серія.
14.30 Концерт.
15.10 «Монологи на графських руїнах».
17.00 Виступає В. Гонтар.
17.10 Зигзаг удачі. Відбірковий тур.
17.15 Ключ до світового ринку.
17.45 Прем'єра документального телефільму «Янтарна кімната. Кінець однієї легенди».
19.00 Щоденник З'їзду.
19.15 Київська панорама*.
19.45 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Програма Філа Донах'ю.
21.25 «Поезія ГУЛАГУ». В. Муравйов у програмі «Ріг Правди і Ямського поля».
22.15 Звіт про роботу V З'їзду народних депутатів РРФСР.
23.00 Вісті.
23.20 Незабутні. В. Земляк*.

ЧЕТВЕР

31 жовтня

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Спортивний кур'єр», «Київ восени», музика, погода).
8.45 УТН.
9.00 Для дітей. Канал «Д».
10.30 Три зустрічі із «Зубром». Передача 2.
11.35 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «Веселка».
16.55 Телефільм «Біль та крик».
17.25 Концерт камерного хору Харківської філармонії.
17.55 Резерв.
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
23.30 УТН.
23.45 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Коапп». Мультфільм. 12 серія.
9.15 Дитяча година (з уроком англійської мови).
10.15 Сімейна хроніка старих знайомих. Документальний телефільм «Маша». 1 і 2 серії.
12.00 ТСН.
12.10 За зведеннями МВС.
12.25 Концерт Державного ансамблю танцю Білорусії.
13.10 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом). Третій вік.
15.15 Якщо вам за...
16.00 «Візит до мінотавра». Художній телефільм. 4 серія.
17.10 Екологія. Суспільство. Людина.
17.40 ...До шістнадцяти і старші.
18.25 Блокнот.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 За зведеннями МВС.
19.00 «Ілюзіон». Художній фільм «Мальтійський сокіл». США.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Музика в ефірі.
23.55 Прем'єра телефільму «Продовження води». Про творчість Й. Бродського.
0.25 Бесіди з єпископом В. Роджнком. Передача 16.
0.55 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
1.40 «Весілля Кречинського». Художній телефільм. 1 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Іспанська мова. 1 рік.
8.45 Іспанська мова. 2 рік.
9.15 «Століть хребці». Документальний телефільм.
9.45 ТелеЕко.
10.15 Мультфільм.
10.25 Культурні куточки Москви. Вечір поезії у Будинку вчених.
11.00 «Так, чаклун». Передача за участю Ю. Тарасова.
11.40 Селянське питання. Новий фермер.
11.55 Міс преса СРСР.
12.30 «За тих, хто в дорозі». Документальний фільм.
13.00 Вісті.
13.15 «Яри». Художній телефільм. 3 серія.
14.35 Концерт музичного фольклору РРФСР.
15.15 Ритмічна гімнастика.
17.00 «Зайчисько заблудився». «Київнаукфільм».
17.10 Телевізійний музичний абонемент. Е. Гілельс (до 75-річчя з дня народження).
17.40 Здоров'я (з сурдоперекладом).
18.10 Колискова для приречених.
18.30 Київська панорама*.
19.00 Щоденник З'їзду.
19.15 Кікбоксинг. Подорож до Ірландії*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 П'яте колесо.
22.15 Звіт про роботу V З'їзду народних депутатів РРФСР.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Відсвіти. Мистецький альманах*.

П'ЯТНИЦЯ

1 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» (гімнастика, мультфільм, «Сніданок нашвидкоруч», «Між нами, жінками», музика, погода).
8.45 УТН.
9.00 Фільм-концерт «Мені наснилась музика».
9.30 Три зустрічі із «Зубром». Передача 3.
11.10 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Наші гості. Виступає Державний Великий симфонічний оркестр під керуванням Є. Світланова.
17.25 Документальний фільм «Лесь Курбас».
17.50 Мультфільм «Кошеня з вулиці Лізюкова».
18.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
19.00 УТН.
19.30 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
21.40 Віче.
23.10 УТН.
23.25 НА ЧЕТВЕРТІЙ СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.00 «Казка за казкою». Мультфільм.
9.15 ...До шістнадцяти і старші.
10.00 Музика в ефірі.
12.00 ТСН.
12.10 «Півень на ковзанах». Фільм-концерт.
13.00 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
14.30 «Бридж». Телебіржа.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом). Третій вік.
15.10 Сюїта з музики А. Хачатуряна до драми М. Лермонтова «Маскарад».
15.30 «Візит до мінотавра». Художній телефільм. 5 серія.
16.40 Мультфільми.
17.10 Гандбол. Міжнародний турнір. Передача з Голландії.
17.40 Біржові новини.
18.10 Світ захоплених. Квіти у домі.
18.25 Блокнот.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Партнер.
19.15 Людина і закон.
20.00 «ВіД» представляє. Поле чудес.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 «ВіД» представляє. У перерві — ТСН.
1.10 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
1.40 «Весілля Кречинського». Художній телефільм. 2 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—2 і УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Англійська мова. 1 рік.
8.45 Англійська мова. Сімейний альбом США.
9.15 «За фасадом». Документальний телефільм.
9.35 Світ грошей Адама Сміта.
10.15 Рембрандт.
11.00 «К-2» представляє: МЕДІА.
11.45 Спаси і сохрани.
12.40 Документальний фільм.
13.00 Вісті.
13.15 «Яри». Художній телефільм. 4 серія.
14.35 С. Рахманінов. Симфонія № 3 ля мінор.
15.15 «Російський кінь». Документальний телефільм.
17.00 Наш сад.
17.15 Світ грошей Адама Сміта.
17.55 Поетичний вернісаж Е. Межелайтіса.
19.00 Щоденник З'їзду.
19.15 Київська панорама*.
19.45 Українські пісні*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Здрастуй, зброє! Про підпільне виробництво зброї на Кіровському заводі.
20.55 Асамблея неприборканої моди. Міжнародний фестиваль модельєрів-авангардистів у Ризі.
21.30 Чемпіонат світу з параплану.
21.45 Телефільм «Батюшка»*.
22.15 Звіт про роботу V З'їзду народних депутатів РРФСР.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Відеофільм-вистава «Закут». «Укртелефільм»*.

СУБОТА

2 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Співає Гізела Ципола.
8.10 Художня панорама. З колекції західно-європейського мистецтва Луганського художнього музею.
8.40 Ритмічна гімнастика.
9.00 УТН.
9.15 Земле моя. Екологія і меліорація.
9.45 Музичний фільм.
10.10 Доброго вам здоров'я. Планування сім'ї.
10.55 Відродження. Зустріч з режисером Р. Віктюком.
12.20 Прем'єра документального фільму «...Та опустив небеса на землю» (студія «Укркінохроніка»).
12.40 УТН.
12.50 Живе слово. Незалежність суверенної України.
13.35 Художній фільм «Жорстокий батько».
15.00 Альфа і Омега.
15.45 Зустріч для вас. Бесіда з доктором економічних наук В. В. Терещенком.
16.45 Право. Телерадіоканал.
18.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Торпедо» (Москва) — «Динамо» (Київ).
19.45 УТН.
20.15 «Відлуння Чорнобиля». Відеофільм про катастрофу та її наслідки.
20.50 На добраніч, діти!
21.00 Чемпіонат СРСР з футболу. «Дніпро» — «Пахтакор».
21.45 Молодіжна студія «Гарт». В перерві — Вечірній вісник.
0.15 УТН.
0.30 Нічний телезал. Вас вітають «Зоряни».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Мультфільми.
7.00 Ритмічна гімнастика.
7.30 Суботній ранок ділової людини.
8.30 ТСН.
8.45 Відеоканал «Співдружність».
10.00 Наш сад.
10.30 Ранкова розважальна програма.
11.00 Екологічні новини.
11.15 Фільми режисера С. Колосова. «Душечка».
12.45 По сторінках передачі «Під знаком «Пі».
13.30 Світ захоплених.
13.45 Музичний кіоск.
14.15 Це ви можете.
15.00 ТСН.
15.15 «Дон Жуан». Фільм-вистава театру ляльок під керуванням С. Образцова.
16.45 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
17.05 «Чуден град Московь». Документальний телефільм. Фільм 2 «На стародавніх рубежах».
17.35 Прем'єра мультфільму «Бджола Майя». 18 серія.
18.00 Футбол. Чемпіонат СРСР.
19.50 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Знахар». 1 серія.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 «Знахар». Художній фільм. 2 серія.
22.45 Телешоу «50×50». У перерві — ТСН.
2.35 Акробатика. Чемпіонат Європи. Передача з Португалії.
3.05 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 У світі фольклору.
9.00 Програма для дітей.
10.00 «К-2» представляє: XX вік у кадрі і за кадром.
11.00 Відеоканал «Плюс одинадцять».
13.00 Санкт-Петербурзький балет.
14.00 Особиста думка.
14.20 Дім на Чистих Прудах.
15.50 Природно, як дихання. Художник Ю. Гобанов.
16.20 Пригоди іноземця у Росії.
16.40 Боннське літо.
18.10 Київська панорама*.
18.40 Музичний фільм «Ательє»*.
19.10 Програма Володимира Познера і Філа Донахью.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 «Хресний шлях». Фільм Ю. Поднієкса.
21.45 Українська демократична держава: витоки і шляхи історичного розвитку*.
22.05 Фільм-концерт «Заграва»*.
22.25 «Дубль-В».
23.00 Вісті.
23.20 Програма «А».

НЕДІЛЯ

3 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Музичний фільм «Сиджу біля віконця».
8.20 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.20 УТН.
9.35 О. Горін. «Поминальна молитва». Вистава Черкаського українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.
12.50 УТН.
13.00 Показ фільмів учасників всеукраїнського кінофестивалю. «Перед іконою». (Укркінохроніка).
13.30 КукуРік і К°.
14.30 Село і люди.
15.15 Ви нам писали. Музична передача за листами глядачів.
16.00 Служба солдатська.
17.00 Телеспортарена.
17.30 Для дітей. Канал «Д».
19.00 УТН.
19.30 Наука в умовах незалежності. Інтерв'ю доктора економічних наук В. Черняка.
20.00 Концерт ансамблю «Смерічка».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Реклама.
21.10 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.25 Фільм-вистава «Назар Стодоля».
22.35 Вечірній вісник.
23.05 З концертів II міжнародного фестивалю української музики.
23.35 УТН.
23.50 Нічний телезал. Художній фільм «Лісові ягоди».

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Спорт для всіх.
8.30 ТСН.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 Освідчення в коханні.
9.15 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
10.45 Ранкова зірка.
11.45 Клуб мандрівників.
12.45 Сільська година.
13.45 Кінопанорама.
15.00 ТСН.
15.15 Веді.
16.00 Прем'єра документального телефільму «На теплій землі».
16.10 Марафон-15.
17.10 Народні казки і притчі різних країн. «Гаряча голова» (Індонезія).
17.15 Міжнародна панорама.
18.00 Уолт Дісней представляє...
18.50 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Анекдот».
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Футбольний огляд.
22.10 Під знаком зодіака. Терези. Розважальна програма.
23.40 ТСН.
0.00 ІТПО «Астра» представляє: «Не святі горшки ліплять».
0.20 Акробатика. Чемпіонат Європи.
0.50 Теніс. Відкритий чемпіонат Парижа.
1.50 «Блакитний [illegible]ієв». Художній телефільм.

ПРОГРАМА ЦТ—2 І УТ—2

8.00 На зарядку ставай!
8.15 Документальний фільм.
8.30 «Дім, у який повертаються...»
9.00 Документальний екран Росії.
10.00 Бенефіс письменника Трушкіна.
11.00 Скарби Пскова.
11.40 Один на один при свідках. В. Зінчук.
12.30 Вікно.
13.00 Циганськими шляхами Петра Деметра.
14.00 Святе і вічне.
14.20 Паралелі. Л. Бєлоусова і О. Протопопов.
14.55 «Десята жертва». Художній фільм. США.
16.25 Регбі. Чемпіонат Європи. СРСР — Італія. 2 тайм.
17.10 В. Шекспір. «Король Лір». Вистава Грузинського державного академічного театру
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Телебіржа інформує*.
21.05 Телефільм*.
21.20 «Хресний шлях. Постскриптум».
21.50 Міжнародний турнір з бадмінтону.
22.10 «К-2» представляє. «Кінограф».
23.00 Вісті.
23.20 Джаз-тайм.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Анатолій ГОРЛОВ — перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК — заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ — член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ — оглядач, завідуючий відділом культури
Леонід САМОЙЛЕНКО — заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО — заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ — редактор відділу кореспондентської мережі
Віталій СУДДЯ — відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Леонід Самойленко.
Чергові редактори — Тарас Петрів, Костянтин Паришкура.
Автори макета — Анатолій Миронничев, Євген Українець.
Випусковий — Олексій Бондаренко.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нессна, Антоніна Сильверстова, Любов Станчич, Людмила Терещук.
Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» проспект Перемоги, 50. 252047, Київ 47.

Індекс 60955.

Тираж 157.100

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03152081.